ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Zajímavá introdukce českých měkkýšů čeledi Helicidae v 20. století
An interesting introduction of Czech snails (the family Helicidae) in the 20th century

Luboš R. Kolouch
M. Horákové 1095, CZ–500 06 Hradec Králové,
e-mail: lrk@seznam.cz, http://lrk.host.sk

Abstrakt
Tento článek se zabývá neobvyklou introdukcí měkkýšů před 87 lety. Páter Kubes tehdy přemístil částečně úspěšně 2 druhy měkkýšů čeledi HELICIDAE z Nového Města nad Metují do parku v Opočně. Akci zaznamenal vlastnoručním zápisem na okraj knihy.

Klíčová slova
páter, Kubes, Opočno, Nové Město nad Metují, Mollusca, Gastropoda, terrestrial, Helicidae, introdukce, Arianta, Faustina, Chilostoma, Helicigona

Úvod
P. Augustin Jan Kubes, emeritní provinciál Kapucínů, vikář, ředitel III. řádu, arcibiskupský notář pražský, biskupský notář českobudějovický. Narodil se 1. 5. 1862 v Kojetíně na Moravě, řeholní sliby složil 3. 1. 1886, vysvěcen na kněze 5. prosince 1886. V roce 1923 je uváděn jakožto člen řádového Konventu Menších Bratří Kapucínů v Opočně. Zemřel 16. července 1924.

Introdukce měkkýšů
Z Kubesových dosud nepublikovaných vlastnoručních osobních poznámek se dozvídáme, že introdukoval dva druhy měkkýšů čeledi Helicidae z našeho Nového Města nad Metují do blízkého zámeckého parku v Opočně, vzdáleném vzdušnou čarou 13 km.

ARIANTA
„Dne 22/5 1920
nasadil jsem
34 *Arianta arbustorum*
z Nového Města
v opočenském parku.
Dříve tam nebyl.“
(Augustin P. Kubes)

Arianta arbustorum, poměrně hojný měkkýš vyšších poloh. Foto LRK
Arianta arbustorum, a moderately frequent snail from higher regions. Photo LRK

První druh, *Arianta arbustorum*, můžeme v Opočně nalézt více méně sporadicky i nyní, po téměř 90 letech, nalezené ulity však mají tenkou stěnu, takže příliš se jim v Opočně nedaří. Druhý druh, *Faustina faustina faustina*, je v Opočně po téměř 90 letech celkem hojný, daří se mu dobře.

FAUSTINA
„Dne 22/5 1920
nasadil jsem
19 *Hel.(ix) faustina*
z Nového Města
v opočenském parku.
Dříve tam nebyl.“
(Augustin P. Kubes)

Faustina faustina faustina, měkkýš východních Čech. Foto LRK
Faustina faustina faustina, an eastern Bohemian snail. Photo LRK

Summary
Father Augustin Jan Kubes from the order of the Capucines, vicar, director of the III. Order, Prague archbishop‘s notary and notary of České Budejovice. He was born 1. 5. 1862 in the Moravian town of Kojetin, and he was ordained in the priesthood 5. 12. 1886. In 1923 he has been recorded as a member of the convent order of the Little Capucin Brothers in Opocno. He died 16. 7. 1924 From his unpublished personal notes we learn that he introduced 2 species of the family Helicidae from the town of Nove Mesto nad Metuji to the park of chateau Opocno which was 13 km distant:

„Date 22/5/1920 I introduced
34 Arianta arbustorum
from Nove Mesto
to the chateau park in Opocno.
Previously unknown there.“
(Augustin P. Kubes)

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

„Date 22/5/1920
I introduced
19 Hel.(ix) faustina
from Nove Mesto
to the chateau park in Opocno.
Previously unknown there.“
(Augustin P. Kubes)

The first species, *Arianta arbustorum*, the Copse Snail, we can sporadically find in Opocno, even after 90 years have passed from its introduction. The population, however, has rather thin shells, which may be an indication of an unfavourable environment.

The second species, *Faustina faustina faustina*, the Lucky Arianta, is even after 90 years quite plentiful in Opocno, an indication of a favourab le environment.

My special thank to my friend Dr. Walter O. Cernohorsky from New Zealand.

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE strana 1 - 39
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Ornitologický výzkum Halína v letech 2006–2007

Ornithological Investigation in the Woods Halín in the Period 2006–2007

Vojtěch VOLF
Na Poříčí 412,CZ–518 01 Dobruška, e-mail: vojtech.volf@email.cz

Abstract
Ornithological investigation in the woods Halín is described. The woods Halín is situated at the boundary between the district Rychnov nad Kněžnou and the district Náchod (5662). Investigation was done in the period 2006-2007 in order to complete existing knowledge about this area. Used methods and facilities are detailed described. Results of investigation are summarized in the table. Detailed information about investigated species of birds and information about their abundance in the Czech Republic is added. Investigated species are sorted out to categories according to rareness of their occurrence.

Abstrakt
V příspěvku autor popisuje ornitologický výzkum lesa Halín, který je situován na hranicích okresu Rychnov nad Kněžnou a Náchod (5662). Výzkum byl prováděn v letech 2006-2007 s cílem doplnit stávající znalosti o této lokalitě. Je zde podrobně popsána metodika, podle které byl výzkum prováděn a jsou zde uvedeny technické prostředky, kterými byl výzkum prováděn. Výsledek výzkumu je kumulován do přehledné tabulky, a je ještě doplněn textovou částí, kde jsou u každého druhu uvedeny podrobnosti. Jsou rovněž poskytnuty informace o početnosti jednotlivých druhů v rámci ČR. Na závěr příspěvku jsou pozorované druhy ptáků rozděleny do několika kategorií s ohledem na vzácnost jejich výskytu.

Lesní komplex Halín je známý jak svou historickou hodnotou (je zde pravěké pohřebiště) tak je i proslulou botanickou, entomologickou, herpetologickou a ornitologickou lokalitou. Tato je dlouhodobě a důkladně sledována z hlediska mnoha přírodovědeckých disciplin, ornitologicky byl jeho výzkum prováděn pouze okrajově. Aby byla tato mezera vyplněna, na popud vedení Městského muzea v Novém Městě nad Metují jsem se tohoto výzkumu ujal.

Popis lokality

Halín je jedním z nejvýznamnějších přírodních nalezišť Podorlicka v oblasti dubohabrových hájů. Je také evidovanou lokalitou státní ochrany přírody. Lesní komplex o rozloze 180 ha se nachází mezi obcemi Spy, Běstviny, Vršovka, Bohuslavice nad Metují, Pohoří a Pulice. Od východu se hluboko do lesa zařezává úzkým pruhem louka, táhnoucí se údolím od Běstvin podél Halínského potoka, který pramení pod Starčí a na západním okraji napájí Halínský rybník. Nejvyšší kótou Halína je vrch Starč (353 m n. m), na něj navazuje nižší hřbet směřující na jihozápad až k Vršovce. Na druhé straně potoka, tj. na jih a jihozápad od Běstvin se nachází samotný Halín s významnou lokalitou Bílé cesty. V celém komplexu Halína převažují střední a humózní hnědozemní půdy, renziny i slinovatky s příznivou zásobou živin, zejména vápníku. Matečným podložím těchto půd jsou převážně slínovce středního turonu. Vesměs bohaté půdní typy, relativně příznivé klimatické podmínky mírně teplé a vlhké oblasti, široké spektrum ekologických poměrů zajišťují dobré produkční možnosti pro růst pestrých rostlinných společenstev (Lokvenc, Vacek 1988). Sledovaná lokalita Halín se nalézá v mapovém čtverci 5662 kvadrátové sítě pro výzkum živočichů. Nejníže položená kóta se nalézá na jižním okraji výběžku lokality H3. Byla zde naměřena výška 270 m. n. m. (N 50° 18′ 15,3″, E 016° 07′ 39,0″). Celá lokalita je pro potřeby průzkumů rozdělena do tří částí H1, H2 a H3 (viz Obr. 1), které částečně kopírují rozdílné biotopy.

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Halínský rybník: Majitel je Jan Kolowrat Krakowský, správcem je rybářský závod Opočno (bar. příloha tab. VII). Rybník leží v k. ú. Běstviny, okr. Rychnov nad Kněžnou, kraj Královéhradecký. Je napájen Halínským potokem (čhp 1-02-03-022). Katastrální výměra rybníka je 4,35 ha, akumulace vody je 71.600 m³, kóta hladiny norm. nadržení je 281,574 m (na hraně bezp. přelivu). Požerák je s dvojitou dlužovou stěnou výšky 2,97 m. Bezpečnostní přeliv je korunový, kóta přelivné hrany je 281,274 m a kóta koruny hráze je 282,250 m (Seidl in litt.).

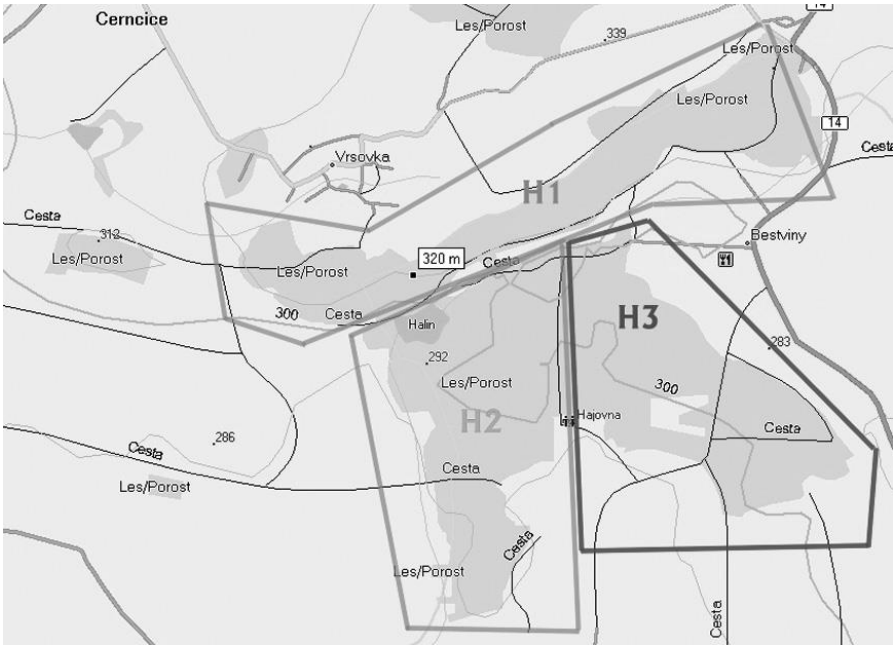

Mapa sledované lokality – Map of tracked areas

Lesní komplex Halín včetně rybníka a potoka vytváří vhodně disponované prostředí, které logicky vytváří příznivé životní podmínky pro pestrou mozaiku různých živočišných druhů a rostlin, které se zde proto vyskytují.

Materiál a metodika

Práce je výsledkem dvouletého výzkumu v roce 2006-2007. Lokalitu jsem navštěvoval od časného jara v roce 2006, až do konce září v roce 2007, a to v nepravidelných intervalech. Nejčastěji šlo o půldenní exkurze, jejich frekvence byla v hnízdním období většinou 1–2 x týdně, později podle možnosti a potřeb. Sčítání ptáků jsem prováděl liniovou metodou, u rybníka jsem se zastavoval na delší dobu (2–4 hod.). Kvůli indikaci sov jsem navštívil lokalitu ve sledovaném období také několikrát i v noci nebo brzo ráno. Při výzkumu jsem používal dalekohledy CARL ZEISS Jena 10x50, WA FOMEI Hradec Králové 16x50 a stativový monookulár MEOPTA Přerov – HERMES 40x. U mnohých ptačích druhů jsem zjišťoval jejich přítomnost provokováním teritoriálními hlasy pomocí magnetofonových nahrávek (magnetofon PANASONIC RQ 2102). Ke konci uvedeného období jsem zde prováděl také odchyty ptáků za účelem jejich kroužkování (bar. příloha tab VI). Přitom jsem od nich též sbíral biometrická data (měřil délku křídla, u některých druhů také délku ocasu, zobáků, noh a drápů), hodnotil jsem jejich zdravotní stav a tělesnou kondici (dle množství tuku na břiše a za furkulou), kontroloval jsem stav opeření a průběh pelichání atd.

K odchytu jsem používal sítě „japonky“. Pro odchyt pěvců o velikosti 3x7 a 3x10 m s velikostí ok 16 mm, pro větší ptáky síť 3x12 m o velikosti ok 30 mm. Dravce jsem se pokoušel chytat na umělého výra, do sítě o velikosti 3x12 m o velikosti ok 45 mm. Tabulka okroužkovaných druhů ptáků je součástí této práce.

Do výzkumu lesního komplexu Halín byly zahrnuty také pole, louky a lidská sídla po celém obvodě do vzdálenosti cca 150 m. U vzácnějších druhů ptáků byla vzpomenuta kvůli ucelené informaci jejich přítomnost i mimo hranice tohoto vymezení.

Tab.1. Kategorie stupňů průkaznosti hnízdění ptáků v dané lokalitě.

A0	Výskyt v hnízdním období
	možné hnízdění
B1	Druh pozorovaný v době hnízdění ve vhodném hnízdním prostředí.
B2	Zjištění (pozorování) zpívajícího samce nebo zaslechnutí hlasů souvisejících s hnízděním.
	pravděpodobné hnízdění
C3	Pár ptáků pozorovaný v hnízdní době ve vhodném hnízdním prostředí.
C4	Zjištění hnízdního okrsku na základě pozorovaného opakovaného teritoriálního chování jedince (např. zahánění soka, zpěv atd.) na témže stanovišti v odstupu jednoho týdne.
C5	Pozorování toku, vzájemného imponování nebo páření ptáků.
C6	Vyhledávání předpokládaných hnízdišť.
C7	Vzrušené chování a varování ptáků, pravděpodobně v blízkosti hnízda nebo mláďat.
C8	Přítomnost hnízdní nažiny u odchycených ptáků.
C9	Ptáci pozorovaní při stavbě hnízda nebo hnízdní dutiny.
	prokázané hnízdění
D10	Odpoutávání pozornosti od hnízda nebo mláďat a předstírání zranění.
D11	Nález použitého hnízda, obydleného či opuštěného v době mapování (se zbytky skořápek).
D12	Nález čerstvě vyvedených mláďat.
D13	Pozorování ptáků přilétajících ke hnízdu (odlétajících od hnízda), zejména u vysoko položených hnízd, hnízdních dutin, nebo u vysoko položených hnízd. Pozorování ptáků sedících na snůšce.
D14	Pozorování ptáků při odnášení trusu od hnízda nebo přinášející potravu mláďatům.
D15	Nález hnízda s vejci.
D16	Nález hnízda s mláďaty.

Poznámka: V případě, že uvedený druh ptáka ve sledované lokalitě nehnízdí, bude příslušná kolonka proškrtnuta (---).

Tab 2. Kvantitativní data početnosti v následujících kategoriích.

a.	1–5 párů
b.	6–25 párů
c.	26–125 párů
d.	126–615 párů
e.	Více než 616 párů

Poznámka: V případě, že uvedený druh ptáka ve sledované lokalitě nehnízdí, bude příslušná kolonka proškrtnuta (---).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Tab. 3. Kategorie ohrožení ptačích druhů dle Červeného seznamu ptáků České republiky (Šťastný, Bejček 2003).

RE	Regionally Extinct – pro území ČR vymizelý
CR	Critically Endangered – kriticky ohrožený
EN	Endangered – ohrožený
VU	Vulnerable – zranitelný
NT	Near Threatened – téměř ohrožený
LC	Least Koncern – málo dotčený

Poznámka: V případě, že uvedený druh ptáka není zařazen v Červeném seznamu ČR, bude příslušná kolonka proškrtnuta (---).

Poznámka: Jednotlivé ptačí druhy jsou řazeny dle systému, který doporučil výbor České společnosti ornitologické (Hudec et al. 2003).

Poznámka: V článku jsou kvůli možnosti porovnávat, u každého ptačího druhu často citovány výsledky celostátního výzkumu hnízdního rozšíření ptactva, který probíhal v letech 2001–2003. Tyto jsou porovnávány s předchozím výzkumem stejného významu, který probíhal v letech 1985–1989. V ojedinělých případech jsou vzpomenuty i výsledky výzkumů, které se uskutečnily v letech 1973–1977.

Tab. 4: Seznam druhů ptáků zastižených v Halíně v roce 2006 a 2007.
Jednotlivé ptačí druhy jsou řazeny dle systému, který doporučil výbor České společnosti ornitologické (Hudec et al. 2003)

DRUH PTÁKA	*SPECIES*	Kategorie průkaznosti hnízdění 2006	Kategorie průkaznosti hnízdění 2007	Odhadnutá početnost 2006	Odhadnutá početnost 2007	Kategorie ohrožení dle Červeného seznamu
Potápka malá	*Tachybaptus ruficollis*	D 12	D 12	a	a	VU
Potápka černokrká	*Tachybaptus nigricollis*	---	---	---	---	EN
Volavka popelavá	*Ardea cinerea*	---	---	---	---	NT
Čáp černý	*Ciconia nigra*	B 1	---	a	---	VU
Čáp bílý	*Ciconia ciconia*	---	---	---	---	NT
Labuť velká	*Cygnus olor*	C4	---	a	---	EN
Kachna divoká	*Anas platyrhynchos*	D 12	D 12	a	a	---
Polák velký	*Aythya ferina*	---	---	---	---	---
Polák chocholačka	*Aythya fuligula*	---	---	---	---	---
Včelojed lesní	*Pernis apivorus*	---	D 14	---	a	EN
Moták pochop	*Circus aeruginosus*	D 14	D 13	a	a	VU
Moták lužní	*Circus pygargus*	---	---	---	---	EN
Jestřáb lesní	*Accipiter gentilis*	D 14	D 14	a	a	VU
Krahujec obecný	*Accipiter nisus*	D 14	D 14	a	a	VU
Káně lesní	*Buteo buteo*	D 14	D 14	a	a	---
Poštolka obecná	*Falco tinnunculus*	---	---	---	---	---
Koroptev polní	*Perdix perdix*	C 4	C 4	a	a	NT
Křepelka polní	*Coturnix coturnix*	C 4	C 4	a	a	¨NT
Bažant obecný	*Phasianus colchicus*	C 4	C 4	b	b	LC
Lyska černá	*Fulica atra*	D 15	D 15	a	b	---
Sluka lesní	*Scolopax rusticola*	C 6	C 6	b	b	VU
Racek chechtavý	*Larus ridibundus*	---	---	---	---	VU
Holub doupňák	*Columba oenas*	B 2	B 2	a	a	VU
Holub hřivnáč	*Columba palumbus*	D 12	D 12	c	c	---

Rákosník velký	*Acrocephalus arundinaceus*	---	C 4	---	a	VU
Sedmihlásek hajní	*Hippolais icterina*	C 3	D 14	b	b	---
Pěnice pokřovní	*Sylvia curruca*	D 14	D 13	c	c	---
Pěnice hnědokřídlá	*Sylvia communis*	D 14	D 14	c	c	---
Pěnice slavíková	*Sylvia borin*	D 13	D 13	c	c	---
Pěnice černohlavá	*Sylvia atricapilla*	D 14	D 12	d	d	---
Budníček lesní	*Phylloscopus sibilatrix*	C 7	C 5	c	c	---
Budníček menší	*Phylloscopus collybita*	D 14	C 7	d	d	---
Budníček větší	*Phylloscopus trochilus*	D 14	C5	c	c	---
Králíček obecný	*Regulus regulus*	D 13	D 14	d	d	---
Králíček ohnivý	*Regulus ignicapillus*	D 13	D 13	c	c	---
Lejsek šedý	*Muscicappa striata*	C 7	D 13	b	b	LC
Lejsek bělokrký	*Muscicapa albicollis*	C 3	C 5	a	a	NT
Lejsek černohlavý	*Muscicapa hypoleuca*	C 7	C 5	a	a	NT
Mlynařík dlouhoocasý	*Aegithalos caudatus*	D 14	D 12	c	c	---
Sýkora babka	*Parus palustris*	D 15	D 14	c	c	---
Sýkora lužní	*Parus montanus*	C 5	D 13	b	b	---
Sýkora parukářka	*Parus cristatus*	D 12	D 14	c	c	---
Sýkora úhelníček	*Parus ater*	D 13	D 14	c	c	---
Sýkora modřinka	*Parus caeruleus*	D 12	D 11	d	d	---
Sýkora koňadra	*Parus major*	D 13	D 11	d	d	---
Brhlík lesní	*Sitta europaea*	D 13	D 14	c	c	---
Šoupálek dlouhoprstý	*Certhia familiaris*	D 14	D 13	c	c	---
Šoupálek krátkoprstý	*Certhia brachydactyla*	C 6	D 13	a	a	---
Žluva hajní	*Oriolus oriolus*	D 13	D 12	b	b	LC
Ťuhýk obecný	*Lanius collurio*	D 12	D 14	a	b	NT
Sojka obecná	*Garrulus glandarius*	D 14	D 12	b	b	---
Straka obecná	*Pica pica*	---	---	---	---	---
Vrána obecná šedá	*Corvus corone cornix*	C 4	---	a	---	NT
Krkavec velký	*Corvus corax*	D 12	D 13	a	a	VU
Špaček obecný	*Sturnus vulgaris*	D 12	D 13	c	c	---
Vrabec polní	*Passer montanus*	D 13	D 14	b	b	LC
Vrabec domácí	*Passer domesticus*	C 5	D 12	b	b	LC
Hrdlička zahradní	*Streptopelia decaocto*	---	D 12	---	b	---
Hrdlička divoká	*Streptopelia turtur*	D 12	D 12	a	b	---
Kukačka obecná	*Cuculus canorus*	C 6	C 6	a	a	---
Výr velký	*Bubo bubo*	C 4	C 4	a	a	EN
Puštík obecný	*Strix aluco*	C 4	C 4	a	a	---
Kalous ušatý	*Asio otus*	C 4	C 4	a	a	LC
Rorýs obecný	*Apus apus*	---	---	---	---	---
Krutihlav obecný	*Jynx torquilla*	C 3	C 5	a	a	VU
Žluna zelená	*Picus viridis*	C 5	C 7	a	a	LC
Datel černý	*Dryocopus martius*	C 5	C 5	a	a	LC
Strakapoud velký	*Dendrocopos major*	D 14	D 13	b	b	---
Strakapoud prostřední	*Dendrocopos medius*	D 14	---	a	---	VU
Strakapoud malý	*Dendrocopos minor*	C 3	C 5	a	a	NT
Skřivan polní	*Alauda arvensis*	C 3	C 4	b	b	---
Vlaštovka obecná	*Hirundo rustica*	D 16	D 16	a	a	LC
Jiřička obecná	*Delichon urbica*	---	---	---	---	NT
Linduška lesní	*Anthus trivialis*	D 14	D 12	b	b	NT
Konipas bílý	*Motacilla alba*	---	---	---	---	---
Konipas horský	*Motacilla cinerea*	---	---	---	---	---
Střízlík obecný	*Troglodytes troglodytes*	D 14	D 13	c	c	---
Pěvuška modrá	*Prunella modularis*	D 12	D 12	c	c	---
Červenka obecná	*Erithacus rubecula*	D 12	D 14	d	d	---
Rehek domácí	*Phoenicurus ochruros*	D 14	D 14	a	a	---
Rehek zahradní	*Phoenicurus phoenicurus*	C 5	C 9	a	a	LC
Kos černý	*Turdus melura*	C 5	D 14	c	c	---
Drozd kvíčala	*Turdus pilaris*	C 5	D 13	b	b	---
Drozd zpěvný	*Turdus philomelos*	D 12	D 13	c	c	---
Drozd brávník	*Turdus viscivorus*	D 14	D 13	c	c	---
Cvrčilka zelená	*Locustella naevia*	C 7	C 6	a	a	---
Rákosník obecný	*Acrocephalus scirpaceus*	D 13	D 14	a	a	---
Rákosník zpěvný	*Acrocephalus palustris*	C 4	D 14	b	b	---

Pěnkava obecná	*Fringilla coelebs*	D 14	D 14	d	d	---
Zvonohlík zahradní	*Serinus serinus*	D 12	C 6	b	b	---
Zvonek zelený	*Carduelis chloris*	C 7	D 13	b	b	---
Stehlík obecný	*Carduelis carduelis*	C 5	D 12	b	b	---
Čížek lesní	*Carduelis spinus*	---	---	---	---	---
Konopka obecná	*Carduelis cannabina*	B 2	C 4	b	b	---
Čečetka zimní	*Carduelis flammea*	---	---	---	---	NT
Hýl obecný	*Pyrrhula pyrrhula*	B 2	C 3	b	b	---
Dlask tlustozobý	*Coccothraustes coccothraustes*	D 12	D 14	c	c	---
Strnad obecný	*Emberiza citrinella*	D 14	D 14	c	c	---
Strnad rákosní	*Emberiza schoeniclus*	D 12	D 12	a	a	---

Systematická část a komentář

Řád: Potápky *(Podicipediformes)*
Čeleď: Potápkovití *(Podicipedida)*
Rod: *Tachychybaptus* Reichenbach, 1852
Potápka malá evropská – *Tachybaptus ruficollis ruficollis* (Pallas, 1764)
Tento druh na rybníku v roce 2006 vyhnízdil, hnízdění však nebylo příliš úspěšné. Do vzletnosti byl vychován pouze jeden mladý pták (obvykle bývají 3–4). V roce 2007 došlo rovněž ke hnízdění, které bylo úspěšnější. Na hladině rybníka jsem pozoroval 3 mladé ptáky. U tohoto druhu dochází k trvalému snižování početnosti. V letech 2001-03 byl učiněn odhad hnízdní populace v ČR na 2 000 až 4 000 hnízdních párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Podiceps* Latham, 1787
Potápka černokrká euroasijská – *Podiceps nigricillis nigricollis* Brehm, 1831
Jde o druh, jehož hnízdní dynamika má dlouhodobě klesající tendenci. Na rybníkunehnízdí, zastihl jsem ji zde jen 8.10.2006 jako protahujícího jedince na odpočinku. V roce 2007 jsem ji na rybníku nezastihl. V letech 2001- 03 byl odhad její hnízdní populace v ČR stanoven na 300 - 600 párů (Šťastný et al. 2006).

Řád: Brodiví *(Ciconiiformes)*
Čeleď: Volavkovití *(Ardeidae)*
Rod: *Ardeola* Boie, 1822
Volavka popelavá evropská – *Ardea cinerea cinerea* Linnaeus, 1758
V okolí rybníka nehnízdí, lze ji zde spatřit často na přeletu či při lovu potravy. V průběhu celého roku ji lze spatřit i na polích a loukách, které sousedí s lesem. Hubí zde drobné hlodavce, žáby a hmyz. Stále běžnější je také její přítomnost v zimním období. Jde o ptačí druh, jehož početní stavy neustále stoupají a pro roky 2001–03 byl odhad její hnízdní populace v ČR stanoven na 1 900–2 300 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Ciconia* Brisson, 1760
Čáp černý – *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758)
V Halíně nepravidelně hnízdí, ve sledované hnízdní sezoně jsem jej zde několikráte zastihl na přeletu. Hnízdění se mi zde v uvedeném období nepodařilo prokázat, po letní bouři , která se přehnala zdejší krajinou dne 21. 6. 2007 bylo nalezeno spadlé hnízdo s 3 uhynulými mláďaty v sousedním lese Jáselná. Početní stavy čápa černého mají stoupající trend. Celkový odhad hnízdních párů v ČR byl v letech 2001–2003 stanoven na 300–400 párů. To je oproti výzkumům konaných v letech 1985–1989 zvýšení téměř o 50% (Šťastný et al. 2006).
Čáp bílý evropský – *Ciconia ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758)
Uvedený druh zde nehnízdí, několikrát jsem jej však pozoroval na loukách a polích, které přiléhají ke sledované lokalitě. Podobně jako volavky pop., se zde čápi bílí věnovali sběru potravy. I jeho početní stavy mají stoupající trend. V letech 2001- 2003 dle odhadu v ČR

hnízdilo 931–954 párů. To je proti výzkumům konaných v letech 1985–1989 zvýšení o 47% (Šťastný et al. 2006).

Řád: Vrubozobí *(Anseriformes)*
Čeleď: Kachnovití *(Anatidae)*
Rod: *Cygnus* Bechstein, 1803
Labuť velká – *Cygnus olor* (Gmelin, 1789)
Labutě velké dlouhodobě na rybníku hnízdily, učinily tak i v roce 2006, hnízdění bylo neúspěšné (krkavci?). V roce 2007 se zde již neobjevily. Početní stavy labutě velké mají klesající trend. V letech 2001–2003 byl v ČR jejich početní stav stanoven na 440–500 párů. To je proti početnosti v letech 1985–1989 pokles o 27 % (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Anas* Linnaeus, 1758
Kachna divoká – *Anas platyrhynchos* Linnaeus, 1758
Jde o běžný druh kachny, který na rybníku hnízdí. Na hladině jsem ve sledovaném období několikrát pozoroval samice, jak vodí mláďata. Volně žijící populace tohoto druhu však v našem kraji dlouhodobě ubývají. Jde o oblíbeného lovného ptáka, a tak je myslivci mocně vysazována z produkce umělých chovů. Tím je znesnadněn a znehodnocen odhad divoké hnízdní populace, přesto však byla v letech 2001–03 stanovena v ČR početnost kachny divoké na 25 000–50 000 párů, což je proti výzkumům v letech 1985–1989 snížení o 20 % (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Aythya* Boie, 1822
Polák velký – *Aythya ferina* (Linnaeus, 1758)
Početní stavy tohoto druhu se od konce minulého století celostátně snižují, na mnoha rybnících východočeského regionu již několik let nehnízdí. V Halíně jsem jej zastihl v několika exemplářích pouze na jarním tahu (20. 4. 2006). V roce 2007 zde zastižen nebyl. V letech 2001–03 hnízdilo v ČR 9 000–17 000 párů. Proti výzkumům v letech 1985–1989 došlo k poklesu o 13 % (Šťastný et al. 2006).
Polák chocholačka – *Aythia fuligula* (Linnaeus, 1758)
I u této kachny dochází od osmdesátých let minulého století ke snižování početnosti, jako u předchozího druhu. V roce 2006 v Halíně kachna polák chocholačka nevyhnízdila, byl zde zastižen jen jednou sameček (21. 5. 2006). V roce 2007 jsem se na rybníku s tímto druhem nesetkal. V letech 2001–2003 hnízdilo v ČR 12 000–24 000 párů, proti výzkumům v letech 1985–1989 jde o pokles o 20% (Šťastný et al. 2006).

Řád: Dravci *(Falconiformes)*
Čeleď: Krahujcovití *(Accipitridae)*
Rod: *Pernis* Cuvier, 1817
Včelojed lesní – *Pernis apivorus* (Linnaeus, 1758)
Včelojeda lesního jsem v roce 2006 zastihl v blízkosti mimo sledovanou zónu u Halína pouze v období jarního tahu (24. 4. 2006), v hnízdní době jsem se s ním nesetkal. V roce 2007 úspěšně vyhnízdil v lokalitě H1 v oblasti Starče. Jde o dravce, který se velikostí i vzhledem podobá káni lesní, proto mnoho lidí tento druh ani nepozná. V ČR hnízdí nepravidelně na celém území, je přísně tažný. V roce 2001 byla jeho početnost u nás odhadnuta na 700 hnízdících párů (Mebs 2004). V celé Evropě hnízdí víc jak 110 000 párů a jeho populace je zde považována za stabilní (Šťastný et al.2006).
Rod: *Circus* Lacépède, 1799
Moták pochop eurosibiřský – *Circus aeruginosus aeruginosus* (Linnaeus, 1758)
Tento druh dravce na rybníku v Halíně v rákosí pravidelně hnízdí v počtu 1 páru, úspěšně vyhnízdil i v hnízdních sezonách 2006–2007 (bar. příloha tab VII). Jeho početní stavy mají v rámci ČR stoupající tendenci. V roce 2001 byla jeho hnízdní populace odhadnuta na 1050

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

hnízdních párů (Mebs 2004). V posledních desetiletích u něho také dochází ke hnízdění v netypickém prostředí (obilná pole, v keřích, na stromech atd.), (Šťastný et al. 2006).

Moták lužní – *Circus pygargus* (Linnaeus, 1758)

S motákem lužním jsem se pravidelně setkával pouze v hnízdní sezoně 2007. Samec i samička zalétávali lovit potravu nad pole sousedící s výběžkem lokality H2 (místní název „Rasovna"). Pár vyhnízdil na poli za ZD Dobruška, souřadnice: N 50° 18′ 08,8″, E 16° 08′ 59,4″ v nadmořské výšce 284 m. Snůška obsahovala 3 vejce. Do vzletnosti byla vychována 2 mláďata, 1 vajíčko bylo jalové. V ČR byl v roce 2001 stanoven odhad hnízdících párů na 25 (Mebs 2004). Početnost tohoto dravce má stoupající úroveň. Jiné zdroje udávají v tomto období početnost 50 párů. V roce 2004 už byl odhad stanoven na více než 70 párů (Šťastný et. al. 2006).

Rod: *Accipiter* Brisson, 1760

Jestřáb lesní evropský – *Accipiter gentilis gentilis* (Linnaeus, 1758)

S jestřábem lesním jsem se v průběhu hnízdních sezon 2006-2007 setkal v Halíně několikrát (i s potravou). Usuzuji z toho s ohledem na velikost jeho hnízdního teritoria na přítomnost jednoho páru. Hnízdo je zřejmě situováno v lokalitě H2, nebylo však hledáno. Počet hnízdních párů se mírně snižuje. V roce 2001 byla pro ČR odhadnuta na 2300 párů (Mebs 2003).

Krahujec obecný evropský – *Accipiter nisus nisus* (Linnaeus, 1758)

I s tímto dravcem jsem se v průběhu výzkumů v letech 2006-2007 v Halíně opakovaně setkal a usuzuji zde na přítomnost 2–3 párů. Početní stavy mají v ČR mírně stoupající tendenci. V roce byl počet jeho hnízdních párů pro ČR odhadnut na 3 600 párů (Mebs 2003).

Rod: *Buteo* Lacépède, 1799

Káně lesní středoevropská – *Buteo buteo buteo* (Linnaeus, 1758)

Je to jeden z našich nejpočetnějších dravců, jehož hnízdní populace je považována za stabilní, či mírně stoupající. V Halíně úspěšně vyhnízdili v roce 2006 2 páry (lokalita H1 a H2), v roce 2007 hnízdili v lokalitách (H1 a H3). Potrava byla lovena na okolních polích, několikrát jsem je zastihl i na okrajových stromech při pasekách. Odhad početnosti v ČR byl v roce 2001 stanoven na 11 000 párů (Mebs 2003).

Čeleď: Sokolovití *(Falconidae)*

Rod: *Falco* Linnaeus, 1758

Poštolka obecná evropská – *Falco tinnunculus tinnunculus* Linnaeus, 1758

Je dalším dravcem, patřící k našim nejpočetnějším a také k nejužitečnějším. V blízkosti Halína jsem ji zastihl opakovaně na přeletu, a při lovu potravy. Hnízdění se mi zde nepodařilo prokázat. Hnízdí v těsné blízkosti H3 (v blízkosti Pulic), v umělém hnízdě instalovaném na jedné z olší lemující strouhu. Další pár hnízdí v obci Běstviny. Její populace je v ČR považována za stabilní, či mírně stoupající. V roce 2001 byl její početní stav odhadnut na 11000 párů (Mebs 2003).

Řád: Hrabaví *(Galliformes)*

Čeleď: Bažantovití *(Phasianidae)*

Rod: *Perdix* Brisson, 1760

Koroptev polní evropská – *Perdix perdix perdix* (Linnaeus, 1758)

Na polích v blízkosti Halína jsem slyšel na jaře 2006 a 2007 koroptví kohoutky tokat. Zejména v nedaleko výběžku lesa směrem k obci Pulice (lokalita H3), v blízkosti náhonu. V současné době má populace koroptve polní v ČR mírně stoupající úroveň. V letech 2001–2003 byla její početnost stanovena na 11 000 až 22 000 párů, což je proti roku 1989 nárůst o 30 % (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Coturnix* Bonnaterre, 1791

Křepelka polní evropská – *Coturnix coturnix coturnix* (Linnaeus, 1757)

I tento druh jsem v době toku slyšel ve sledovaném období v blízkosti Halína opakovaně tokat, jednou jsem 1 ex. vyplašil (u lokality H2). Její početnost má v ČR v posledních letech stoupající trend. V letech 2001–2003 byla početnost stanovena na 5 000–10 000 párů. To je proti výzkumům v letech 1985–1989 nárůst téměř dvojnásobný (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Phasianus* Linnaeus, 1758
Bažant obecný kolchidský – *Phasianus colchicus colchicus* Linnaeus, 1758
V Halíně žije divoká populace bažanta obecného (bez vysazování), která se zde rozmnožuje přirozeným způsobem. Ve sledovaném období jsem se s nimi nejčastěji setkal v lokalitě H2 a H3. Počet kohoutů zde odhaduji na cca 20 kusů. Každý kohout vodí hejno několika slepic.V průběhu dvou hnízdních sezon se nedá hnízdní úspěšnost odpovědně určit. V současné době dochází v ČR ke snižování početních stavů bažanta obecného. Při výzkumech v letech 2001 2003 byl konstatován oproti výzkumům v letech 1985–1989 pokles až o 50 % (Šťastný et al. 2006)!

Řád: Krátkokřídlí *(Ralliformes)*
Čeleď: Chřástalovití *(Rallidae)*
Rod: *Fulica* Linnaeus, 1758
Lyska černá palearktická – *Fulica atra atra* Linnaeus, 1758
Lyska černá na rybníku v Halíně pravidelně a dlouhodobě v několika párech hnízdí. V roce 2006 zde úspěšně vyvedly mláďata 4 páry, v roce 2007 to bylo 6 párů. I přes tento malý nárůst se početní stavy lysky černé s v posledních letech v Evropě snižují. V letech 2001–2003 byl počet hnízdících párů stanoven v ČR na 20 000–40 000. To je o 30% méně než při sčítání v letech 1985–1989 (Šťastný et al. 2006).

Řád: Bahňáci *(Charadriiformes)*
Čeleď: Slukovití *(Scolopacidae)*
Rod: *Scolopax* Linnaeus, 1758
Sluka lesní – *Scolopax rusticola* Linnaeus, 1758
Halín je lokalitou, kde se sluky dlouhodobě vyskytují. Zdrženlivý odhad pro rok 2006 je nejméně 10 hnízdících samic, totéž v roce 2007. Setkal jsem se s nimi nejen v době toku kdy je to nejjednodušší, ale několikrát jsem je v lese vyplašil i uprostřed hnízdní sezony (lokalita H2,H3). Vzhledem k obtížnému získávání početních odhadů hnízdních párů (sameček se páří s více samicemi), bylo od tohoto kvůli zpochybnění získaných údajů po posledním celostátním výzkumu upuštěno (Šťastný et al. 2006).

Řád: Dlouhokřídlí *(Lariformes)*
Čeleď: Rackovití *(Laridae)*
Rod: *Larus* Linnaeus, 1758
Racek chechtavý – *Larus ridibindus* Linnaeus, 1766
Tento, kdysi hojně rozšířený druh racka na rybníku v Halíně nehnízdí, pouze se zde příležitostně zastavuje k odpočinku. Rybník je na trase mezi skládkou komunálního odpadu, která je deponována v bývalé cihelně v Křovicích (rackové sem houfně zalétají hledat potravu) a přehradní nádrží Rozkoš, kde je jejich hnízdní kolonie (v širokém okolí jediná). Z celostátního pohledu je racek chechtavý vnímán jako druh silně ubývající. Výzkumy provedené v letech 2001–2003 zjistily v porovnání se sčítáním v letech 1985–1989 úbytek o 35 % (Šťastný et al. 2006)!

Řád: Měkkozobí *(Columbiformes)*
Čeleď: Holubovití *(Columbidae)*
Rod: *Columba* Linnaeus, 1758

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Holub doupňák – *Columbus oenas Linnaeus*, 1758
Tento druh holuba žije hlavně v listnatých lesích, kde je odkázán na dutiny, jeho početnost proto není velká. Využívá hlavně dutin vytesaných datlem černým. Protože tento v Halíně dlouhodobě hnízdí, jsou k dispozici i vhodné dutiny. V Halíně jsem slyšel tokat v hnízdní době ve sledovaném období několikrát (lokalita H 3), hnízdní dutinu jsem však nehledal. Dle počtu houkajících samců odhaduji počet hnízdících párů na 1–3. V době jarního a podzimního tahu jsem na polích v okolí Halína zastihl jejich hejna o početnosti až 50 ex. V posledních letech ukazují výzkumy v ČR na jeho stoupající trend početnosti. V letech 2001-2003 byl počet hnízdících párů stanoven na 4 000–7 000, to je oproti sčítání v letech1985–1989 nárůst o 20–30 % (Šťastný et al. 2006).
Holub hřivnáč – *Columba palumbus Linnaeus*, 1758
Jde o nejrozšířenější druh divokého holuba, který také běžně hnízdí v Halíně. Na jarním a podzimním tahu jsem ve sledovaném období sledoval také jeho hejna (50–100 ex.) na okolních polích. Hnízdí ve všech sledovaných lokalitách (H1, H2, H3), početnost zde odhaduji celkem na 30–50 párů. Zajímavá je změna jeho hnízdní strategie, z plachého lesního ptáka se stal běžný obyvatel měst a obcí. Jeho početní stavy v ČR mají stoupající trend. V letech 2001–2003 byl počet hnízdních párů stanoven na 150 000–300 000, tj. oproti letům 1985–1989 nárůst asi o 25 % (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Streptopelia* Bonaparte, 1855
Hrdlička zahradní euroasijská – *Streptopelia decaocto decaocto* (Frivaldszky, 1838)
V roce 2006 jsem se s tímto druhem v blízkosti Halína nesetkal, v roce 2007 vyhnízdili v blízkosti Halína (obec Spy) 2 páry. Jde o ptačí druh, který se v Československu objevil poprvé v roce 1936. Poté došlo ke značnému rozšíření. V letech 1973–77 byl tento druh při sčítání hnízdní populace ptactva nalezena v 96 % kvadrátů České republiky, v letech 1985–89 bylo obsazeno 98 % kvadrátů a v letech 2001–2003 bylo obsazeno 97 % kvadrátů. V tomto období byla početnost hnízdních párů stanovena na 170 000–340 000 párů. V některých oblastech naší země dochází ke značnému kolísání početnosti, z Polska, Norska a Švédska dochází alarmující zprávy o poklesu početních stavů až o 95 % (Šťastný et al. 2006).
Hrdlička divoká – *Streptopelia turtur* (Linnaeus, 1758)
V roce 2006 tento druh hnízdil v Halíně v počtu 5 párů v lokalitách H1,H2, H3, v roce 2007 usuzuji na vyhnízdění 4 párů. Hnízdní teritoria byla situována zejména při obvodě lesa. Uvnitř lesního komplexu jsem ji nezastihl. Z celostátního pohledu jde o druh, který pozvolna ubývá. V letech 1985–1989 byl její početní stav odhadnut na 60 000–120 000 párů. V období let 2001–2003 byl zjištěn úbytek o 50 000–100 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Řád: Kukačky *(Cuculiformes)*
Čeleď: Kukačkovití *(Cuculidae)*
Rod: *Cuculus* Linnaeus, 1758
Kukačka obecná – *Cuculus canorus* Linnaeus, 1758
S typickým voláním kukaččího samečka jsem se v Halíně, zejména po obvodě a na pasekách ve sledovaném období setkal. Lze však jen těžko odhadnout, do kolika hnízd se samičkám podařilo podstrčit svá vajíčka. Přesto se odhodlávám stanovit, že se jejich vajíčko mohlo objevit v cca 10–20 hnízdech. Většina vědeckých údajů říká, že se ve vhodném prostředí vyskytuje méně než 1 pár/10ha. V ČR je její populace považována za stabilní. V letech 1985–1989 i při výzkumech v letech 2001 až 2003 byla její početnost stanovena na 35 000–70 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Řád: Sovy *(Strigiformes)*
Čeleď: Puštíkovití *(Strigidae)*
Rod: *Bubo* Duméril, 1806

Výr velký – *Bubo bubo* (Linnaeus, 1758)
Největší evropská sova – výr velký v Halíně dlouhodobě v počtu 1 páru hnízdí. I v letech 2006–2007 jsem zde slyšel častokrát jeho teritoriální volání. Na pařezech v lokalitě H1 jsem nalézal pozůstatky jeho oblíbené kořisti – ježčí kůže. Krom toho jsem ho na jaře (20. 3. 2006) pozoroval, jak se 1ex. krmí na poli na kadaveru srnčího. Hnízdo nalezeno nebylo, jeho hnízdění považuji během sledovaného období za velmi pravděpodobné. Jeho populace je v ČR považována za stabilizovanou. V letech 1985-1989 byl počet hnízdních párů odhadnut na 600–950, v letech 2001–2003 na 600–900 (Šťastný et al. 2006).
Puštík obecný evropský – *Strix aluco aluco* Linnaeus, 1758
Tento druh patří v současné době spolu s kalousem ušatým k našim nejhojnějším sovám. V Halíně jsem zaregistroval v roce 2006 2 hnízdní páry (jeden v H1, druhý v H2), v roce 2007 jsem registroval puštíky ob. v lokalitách H2 a H3. Hnízdní dutiny jsem nenašel, dle teritoriálního chování považuji jeho hnízdění také za pravděpodobné. V ČR má jeho početnost stoupající trend. V letech 1985–1989 byla jeho početnost odhadnuta na 6 000–9 000 párů, při výzkumech v letech 2001–2003 na 10 000–18 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Kalous ušatý euroasijský – *Asio otus otus* (Linnaeus, 1758)
Kalous ušatý je v Halíně hojnější než předchozí druh. Podle jejich teritoriálního chování usuzuji zde na jejich početnost v letech 2006–2007 na 5 párů (2 v H1, 1 v H2 a 2 v H3). Večer jsem je viděl několikrát, jak odlétají z lesa lovit potravu do polí a okolních obcí. V ČR se má za to, že jeho početní stavy nepodléhají dlouhodobým změnám. Jako jiné sovy, i tento druh omezí nebo zastaví hnízdění v letech s nedostatkem myší. V letech 1985–1989 byl odhad stanoven na 4 000–7 000 párů, v letech 2001-2003 na 4 000–8 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Řád: Svišťouni *(Apidiformes)*
Čeleď: Rorýsovití *(Apodidae)*
Rod: *Apus* Scopoli, 1777
Rorýs obecný – *Apus apus* (Linnaeus, 1758)
S rorýsem obecným jsem se ve sledovaném období setkával nad Halínem pouzena přeletu, nebo jak při nízkém letu nad hladinou rybníka pil nebo chytal rojící se hmyz. Početní stavy jsou v ČR považovány za stabilní, v letech 1985–1989 byla stanovena velikost jejich populace na 60 000–120 000 hnízdních párů, pro období 2001–2003 platí stejný odhad. Vzhledem k probíhajícím tendencím zateplovat a upravovat budovy, kde nejčastěji hnízdí, byly vysloveny obavy o jeho další osud (Šťastný et al. 2006).

Řád: Šplhavci *(Piciformes)*
Čeleď: Datlovití *(Picidae)*
Rod: *Jynx* Linnaeus, 1758
Krutihlav obecný evropský – *Jynx torquilla torquilla* (Linnaeus, 1758)
S tímto druhem šplhavce jsem se v hnízdní sezoně 2006–2007 opakovaně setkal v oblasti H2 a H3. Považuji za pravděpodobné, že zde vyhnízdil ve 2–3 párech. Jeho celková početnost má snižující se trend. V letech 1985–1989 byla početnost hnízdících párů odhadnuta na 2 500–5000 párů, v letech 2001–2003 se početnost snížila na 2 000–4 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Picus* Linnaeus, 1758
Žluna zelená evropská – *Picus viridis viridis* Linnaeus, 1758
V Halíně jsem tento druh zaregistroval v roce 2006 ve 2 párech (H1, H2), v roce 2007 v H1 a H3. Jde o ptáky stálé a hnízdění považuji za pravděpodobné. V ČR je její hnízdní populace považována za stabilní. V letech 1985–1989 byla její početnost odhadnuta na 9 000–18 000 párů, tento stav platí i pro výzkum prováděný v letech 2001–2003 (Šťastný et al. 2006).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Rod: *Dryocopus* Boie, 1826
Datel černý eurosibiřský – *Dryocopus martius martius* (Linnaeus, 1758)
Datel černý je ptákem stálým s celoročním výskytem a v Halíně v letech 2006 až 2007 hnízdili 2 páry (H1, H3). Jeho početní stavy v ČR stoupají. Krom hubení škodlivého hmyzu je užitečný tím, že tesá dutiny, ve kterých později hnízdí další ptačí druhy. V letech 1985–1989 byla jeho početnost stanovena na 3 000–6 000 párů, v období 2001–2003 vzrostla na 4 000–8000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Dendrocopos* Koch, 1816
Strakapoud velký středoevropský – *Dendrocopos major pinetorum* (Brehm, 1831)
Strakapoud velký je naším nejhojnějším šplhavcem. V Halíně hnízdil ve sledovanémobdobí celoplošně (H1,H2 a H3), odhaduji že cca 30 párů. I oni tesají ve stromech dutiny, které jsou v pozdějších letech obsazovány dalšími druhy ptáků. V ČR je jeho populace stabilizovaná, s mírným nárůstem. V letech 1985–1989 byl jeho početní stav odhadnut na 200 000–400 000 párů, v letech 2001–2003 na 220 000–400 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Strakapoud prostřední evropský – *Dendrocopos medius medius* (Linnaeus, 1758)
Tento druh strakapouda jsem v roce 2006 zaregistroval v Halíně pouze v počtu jednoho páru, který žil nedaleko hráze rybníka lokalita H1. Mám pocit, že by se našlo v tomto lese míst vhodných k jeho výskytu více (partie se starými listnatými stromy, hlavně duby). Testoval jsem tato místa na jejich přítomnost magnetofonovou nahrávkou jeho teritoriálního hlasu, leč marně. V roce 2007 jsem se s ním zde již nikde nesetkal. Jeho početní stav byl odhadován v letech 2001–2003 na 3 000–6 000 párů a jeví se jako mírně stoupající (Šťastný et al. 2006).
Strakapoud malý středoevropský – *Dendrocopos minor hortorum* (Brehm, 1831)
Je velmi nenápadný a setkal jsem se s ním ve sledovaném období v lokalitách H2 a H3. Upřednostňuje řídké listnaté nebo smíšené porosty s podílem starých mrtvých stromů. Odhaduji, že v Halíně hnízdí cca 3–5 párů. V ČR se jeho hnízdní populace zvyšuje. V letech 1985–1989 byl odhad hnízdních populací stanoven na 2 000–4 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k navýšení na celkem 2 500 až 5 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Řád: Pěvci *(Passeriformes)*
Čeleď: Skřivanovití *(Alaudidae)*
Rod: *Alauda* Linnaeus, 1758
Skřivan polní evropský – *Alauda arvensis arvensis* Linnaeus, 1758
Se skřivanem polním jsem se setkával v hnízdním období v průběhu obou sledovaných let. Vyskytoval se na polích po celém obvodu Halína, s výjimkou polí osetých řepkou a kukuřicí. Méně často hnízdil také v ozimech. Početní stavy tohoto druhu zvolna klesají, v letech 1985-89 byla jejich početnost odhadnuta na 800 000–1 600 000 párů. V období 2001–2003 se početnost snížila na 700 000 až 1 400 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Vlaštovkovití *(Hirundinidae)*
Rod: *Hirundo* Linnaeus, 1758
Vlaštovka obecná evropská – *Hirundo rustica rustica* Linnaeus, 1758
Vlaštovku obecnou jsem pozoroval opakovaně nad Halínem na přeletu a při lovu potravy, na rybník zalétaly pít a sbírat stavební materiál na hnízdo. Hnízdily v lidských sídlech, sousedících s lesem (Spy, Běstviny). Nalezl jsem 5 hnízdících párů. Na konci minulého století začaly její početní stavy klesat, tento trend se nezastavil. V letech 1985–1989 byl stanoven odhad na 400 000–800 000 párů, v letech 2001–2003 početnost poklesla na 320 000–640 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Delichon* Horsfield et Moore, 1854
Jiřička obecná evropská – *Delichon urbica urbica* (Linnaeus, 1758)
S jiřičkou obecnou jsem se pravidelně a běžně setkával v obcích v okolí Halína. Zalétala pravidelně lovit jak nad les, tak také nad Halínský rybník, kam chodila pít a věnovala se zde

rovněž lovu potravy. Početní stavy zůstávají v ČR dlouhodobě na stabilní úrovni. V letech 1985–89 byla její početnost odhadnuta na 600 000–1 200 000 párů. Při sčítání v letech 2001–2003 byla odhadnuta stejná početnost (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Konipasovití *(Motacillidae)*

Rod: *Anthus* Bechstein, 1805

Linduška lesní evropská – *Anthus trivialis trivialis* (Linnaeus, 1758)

Linduška lesní je druhem, který žije na pasekách a při okrajích lesů (řídce osázených). V Halíně se vyskytuje ve všech vhodných lokalitách (H1, H2,H3), není však hojná. Její početnost zde odhaduji pro rok 2006 nanejvýš na 10 párů, v roce 2007 byla její početnost ještě nižší. V ČR její početnost klesá. V letech 1985 až 1989 bylo napočteno 500 000–1 000 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k poklesu na 450 000–900 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Motacilla* Linnaeus, 1758

Konipas horský evropský – *Motacilla cinerea cinerea* Tunstall, 1771

S tímto druhem konipasa jsem se setkal na rybníku v Halíně pouze za jarního tahu (4. 4. 2006). Sbíral na obnaženém dně vypuštěného rybníka nějakou potravu. Potom jsem se s ním zde už nesetkal – rybník a okolí pro něho nepředstavuje typické hnízdní prostředí. V roce 2007 jsem ho zde nezastihl vůbec. Jeho početnost v ČR je považována za stabilní, v letech 1985–1989 byla stanovena na 20 000–40 000 hnízdních párů. K témuž výsledku se dobraly výzkumy prováděné v letech 2001-2003 (Šťastný et al. 2006).

Konipas bílý evropský – *Motacilla alba alba* Linnaeus, 1758

S konipasem bílým jsem se setkal na rybníku v Halíně v době jarního tahu (9. 4. 2006). V hnízdní sezoně jsem jej zde již nezastihl. V roce 2007 jsem jej viděl v období jarního tahu u zastávky ČSAD ve Spech. Jak vyplývá z mnohých výzkumů, jeho početnost v ČR se pozvolna snižuje. V letech 1985–1989 bylo zaregistrováno 100 000–200 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k poklesu na 90 000 až180 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Střízlíkovití *(Troglodytidae)*

Rod: *Troglodytes* Vieillot, 1807

Střízlík obecný evropský – *Troglodytes troglodytes troglodytes* (Linnaeus, 1758)

V Halíně je běžný ve všech sledovaných lokalitách (H1,H2,H3). Chová se nenápadně, prozrazuje ho jeho hlasitý zpěv a odhaduji zde jeho početnost ve sledovaném období na cca 50 párů. V ČR má jeho výskyt stoupající trend. V letech 1985–1989 byla jeho početnost odhadnuta na 100 000–200 000 párů, v letech 2001–2003 byl odhad stanoven na 120 000–240000 párů. Jde o vzestup o 20 % (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Pěvuškovití *(Prunellidae)*

Rod: *Prunella* Vieillot, 1816

Pěvuška modrá evropská – *Prunella modularis modularis* (Linnaeus, 1758)

I tento druh se vyskytuje v Halíně ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Její početnost zde odhaduji ve sledovaném období na cca 80 párů. Pěvuška modrá je plachá a nenápadná, při sebemenším vyrušení se ihned ukrývá. Její přítomnost lze zjistit hlavně podle typického zpěvu. V ČR je tento druh hodnocen jako přibývající. V letech 1985–1989 byla velikost její populace stanovena na 20 000–400 000 párů, v letech 2001–2003 došlo o navýšení o 25 %, tj. odhad početnosti činil 250 000–500 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Drozdovití *(Turdidae)*

Rod: *Erithacus* Cuvier, 1800

Červenka obecná evropská – *Erithacus rubecula rubecula* (Linnaeus, 1758)

Zcela běžný druh, v Halíně se vyskytuje ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Její početnost zde odhaduji ve sledovaném období na cca 150 párů (bar. příloha tab. VI). Preferuje lesy všeho druhu, pokud mají bohatý podrost. V ČR je její populace považována za stabilní, v letech 1985-1989 byla její početnost stanovena na 500 000–1 000 000 párů, stejné výsledky byly zaznamenány v letech 2001–2003 (Šťastný et al. 2006).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Rod: *Phoenicurus* Forster, 1817
Rehek domácí evropský – *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Gmelin, 1789)
S tímto druhem jsem se setkal ve sledovaném období jen u lidských sídel postavených nedaleko Halína (Běstviny, Spy). V roce 2006 jsem zde našel pouze 3 hnízdící páry. V roce 2007 ...V době jarního i podzimního tahu byla pozorovánípočetnější. V ČR je populace rehka domácího hodnocena jako stabilní. V letech 1985–1989 i v letech 2001–2003 bylo totožně napočteno 200 000–400 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rehek zahradní evropský – *Phoenicurus phoenicurus phoenicurus*
(Linnaeus, 1758)
S rehkem zahradním jsem se ve sledovaném období setkával v lokalitách H2 a H3. Zde jsem v roce 2006 našel jen 5 obsazených teritorií, v roce 2007 jen 4, přestože jde o druh, jehož početnost má v ČR stoupající trend. V letech 2001–2003 byl stanoven počet hnízdících párů na 40 000–80 000, což je o 33 % více než v letech 1985–1989 (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Turdus* Linnaeus, 1758
Kos černý evropský – *Turdus merula merula* Linnaeus, 1758
Jde o zcela běžného opeřence, který se ve sledovaném období vyskytoval ve všech lokalitách (H1,H2,H3) a u lidských sídel v blízkosti Halína. Jeho početní stav zde odhaduji na cca 100 párů. Na podzim velká většina samiček a určitý podíl samečků odlétá do jižní Evropy k přezimování. Na zimu se k nám nasouvají severské populace. Jeho početnost v ČR je považována za stabilní, v letech 2001–2003 byl počet hnízdních párů odhadnut na 2–4 miliony, což je stejná hodnota, jako byla zjištěna v letech 1985–1989 (Šťastný et al. 2006).
Drozd kvíčala – *Turdus pilaris* Linnaeus, 1758
S tímto druhem jsem se v Halíně setkával nejvíc za jarního a podzimního tahu. V hnízdní době jsem pozoroval kvíčaly v roce 2006 v lokalitě H3 (ve výběžku lesa směrem k Pulicím), kde počet hnízdících párů odhaduji na cca 15, stejné počty jsem zjistil na stejném místě i v roce 2007. Její početní stavy a obsazenost území v ČR pozvolna stoupají. V letech 2001–2003 byl odhadnut počet hnízdících párů na 80 000–160 000, což je proti rokům 1985–1989 nárůst o 14 % (Šťastný et al. 2006).
Drozd zpěvný evropský – *Turdus philomeos philomelos* Brehm, 1831
I tento druh je běžný a setkával jsem se s ním ve sledovaném období ve všech sledovaných lokalitách (H1,H2,H3). Jeho početnost zde odhaduji na cca 80 párů. Výzkumy ukázaly, že jeho početnost je v ČR dlouhodobě stabilní a činí 400 000 až 800 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Drozd brávník evropský – *Turdus viscivorus viscivorus* Linnaeus, 1758
V Halíně jsou pro tento druh příhodné podmínky a jeho početní stav odhaduji ve sledovaném období na cca 40 hnízdních párů v lokalitách H1,H2,H3. V ČR má jeho početnost stoupající trend. V letech 1985–1989 byl počet hnízdních párů stanoven na 35 000–70 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k navýšení na 40 000-80 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Pěnicovití *(Sylviidae)*
Rod: *Locustella* Kaup, 1829
Cvrčilka zelená evropská – *Locustella naevia naevia* (Boddaert, 1783)
S tímto druhem jsem se setkal nečetně při okrajích lesa a u náhonu (lokalita H1,H3). Početnost v letech 2006–2007 odhaduji na 10 hnízdních párů. V ČR byla početnost odhadnuta v letech 1985–1989 na 15 000–30 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k nárůstu na 18 000–36000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Acrocephalus* Naumann, 1811
Rákosník zpěvný – *Acroce phalus palustris* (Bechstein, 1798)
Rákosník zpěvný má v Halíně příznivé podmínky a setkal jsem se s ním ve sledovaném období ve vhodném prostředí v lokalitách H1,H2,H3. Dává přednost bylinnému prostředí (kopřivy) a není vázán na souvislé plochy rákosin. Jeho početnost zde odhaduji celkem na 15–

20 párů. V ČR byl v letech 1985–1989 stanoven odhad hnízdních párů na 80 000–160 000. Tento odhad platí i pro výzkum prováděný v letech 2001–2003 (Šťastný et al. 2006).

Rákosník obecný evropský – *Acrocephalus scirpaceus scirpaceus* (Hermann, 1804)

Jde o typického obyvatele rákosin a v Halíně obývá toto prostředí ve 2– 4 párech u rybníka. V jarním a podzimním tahu se zde vyskytuje hojněji. V ČR je jeho početnost považována za stabilní. V letech 1985–1989 i v letech 2001–2003 byl odhad hnízdních párů stanoven na 50 000–100 000 (Šťastný et al. 2006).

Rákosník velký evropský – *Acrocephalus arundinaceus arundinaceus*
(Linnaeus, 1758)

S tímto druhem jsem se v rákosinách Halínského rybníka v roce 2006 nesešel. V roce 2007 zde hnízdil 1 pár. V ČR má jeho početnost klesající tendenci. Odhad jeho početnosti v letech 1985–89 byl 1500–3000 párů. Při celostátním sčítání v letech 2001–2003 poklesl odhad na 1200–2400 hnízdících párů (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Hippolais* Beldenstein, 1827

Sedmihlásek hajní – *Hippolais icterina* (Vieillot, 1817)

Sedmihlásek hajní vyhledává řídké listnaté a smíšené lesy a porosty okolo vodních toků atd. V Halíně nalézá příhodné podmínky zejména v lokalitách H1 a H3. Zde usuzuji v roce 2006 na cca 15 hnízdících párů, v roce 2007 na nejvýše 10 párů. V ČR bylo v letech 1985–1989 odhadnuta hnízdní početnost na 50 000 až 100 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k poklesu na 45 000–90 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Sylvia* Seopoli, 1769

Pěnice pokřovní evropská – *Sylvia curruca curruca* (Linnaeus, 1758)

Hnízdní prostředí pěnice pokřovní tvoří křovinaté okraje lesů, paseky s různým mlázím atd. V Halíně je celkem běžná a nalézá příhodné hnízdní podmínky ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Její početnost zde ve sledovaném období odhaduji na cca 70 párů. Početnost byla v ČR v letech 1985–1989 odhadnuta na 50 000 až 100 000 párů, v letech 2001–2003 bylo zjištěno navýšení na 60 000–120 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Pěnice hnědokřídlá evropská – *Sylvia communis communis* Latham, 1787

Pěnice hnědokřídlá má podobné nároky na hnízdní prostředí jako předešlá. V Halíně se vyskytuje ve všech lokalitách a její hnízdní početnost ve sledovaném období zde odhaduji na cca 80 párů. V ČR hnízdilo v letech 1985–1989 90 000 až 180 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k mírnému nárůstu na 100 000 až 200 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Pěnice slavíková evropská – *Sylvia borin borin* (Boddaert, 1783)

Hnízdním prostředím pěnice slavíkové jsou lesy všeho druhu, hlavně pokud mají dobře vyvinuté spodní keřové patro, okraje lesů atd. V Halíně se vyskytuje ve všech lokalitách (H1,H2,H3) a její hnízdní početnost ve sledovaném období odhaduji na cca 100 párů. V ČR je její populace považována za stabilní s hnízdícími 200 000–400 000 páry (Šťastný et al. 2006).

Pěnice černohlavá evropská – *Sylvia atricapilla atricapilla* (Linnaeus, 1758)

Je z našich druhů pěnic nejhojnější a setkáváme se s ní v lesích všeho druhu, zahradách, parcích atd. I v Halíně je hojně zastoupená a její hnízdní početnost odhaduji ve všech lokalitách v období 2006–2007 na cca 150 párů. V ČR se její početní stavy neustále zvyšují. V letech 1985–1989 u nás hnízdilo 600 000 až 1 200 000 párů, v letech 2001–2003 už bylo napočteno 800 000–1 600 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Phylloscopus* Boie, 1826

Budníček lesní – *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein, 1793)

Budníček lesní žije v listnatých a smíšených lesích. V hnízdním období jsem se s ním setkával hlavně v lokalitách H2 a H3, již méně v H1. Početní stav hnízdících párů odhaduji ve sledovaném období na cca 50. V ČR dochází k pozvolnému poklesu jeho početních stavů. V letech 1985–1989 byl odhad stanoven na 80 000 až 160 000 párů, v letech 2001–2003 byl odhad snížen na 70 000–140 000 hnízdících párů (Šťastný et al. 2006).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Budníček menší západoevropský – *Phylloscopus collybity collybita* (Vieillot, 1817)
Budníček menší je ze všech druhů budníčků nejhojnější. V Halíně jsem se s ním setkal ve všech lokalitách (H1,H2,H3) a jeho početnost ve sledovaném období zde odhaduji na cca 140 párů. V ČR trend jeho početnosti zaznamenává mírný vzestup. V letech 1985–1989 u nás hnízdilo 800 000–1 600 000 párů, v letech 2001– 2003 byl jejich počet zvýšen na 900 000–1 800 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Budníček větší západoevropský – *Phylloscopus trochilus trochilus* (Linnaeus, 1758)
I tento druh se v Halíně běžně vyskytuje, i když početnosti předchozího nedosahuje. Hnízdí ve všech lokalitách (H1,H2,H3), jeho početnost odhaduji nanejvýše na 70 párů. V ČR stavy tohoto opeřence mírně klesají. V letech 1985-1989 byl početní stav hnízdících párů odhadnut na 500 000–1 000 000, v letech 2001 až 2003 byl odhad snížen na 450 000–900 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Regulus* Cuvier, 1800
Králíček obecný evropský – *Regulus regulus regulus* (Linnaeus, 1758)
Králíček obecný je běžným obyvatelem našich lesů, a je zcela běžný také v Halíně, ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Odhaduji, že zde hnízdí cca 120–150 párů. V ČR je jeho populace považována za stabilní. V letech 1985–1989 byly početní stavu odhadnuty na 200 000–400000 párů, při sčítání v letech 2001–2003 byl jeho početní stav shledán stejným (Šťastný et al. 2006).
Králíček ohnivý evropský – *Regulus ignicapillus ignicapillus* (Temminek, 1820)
Tento druh králíčka je převážně tažný a jeho početnost zdaleka nedosahuje početnosti předchozího. V Halíně se vyskytuje, ve sledovaném období jeho početnost odhaduji na cca 50 párů. V ČR jeho početní stavy mají stoupající úroveň. V letech 1985–1989 bylo odhadnuto, že u nás hnízdí 50 000–100 000 párů, v letech 2001–2003 byl jejich počet stanoven na 70 000 140 000 (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Lejskovití *(Muscicapidae)*
Rod: *Muscicapa* Brisson, 1760
Lejsek šedý evropský – *Muscicapa striata striata* (Pallas, 1764)
Je ze všech druhů lejsků nejhojnější, v Halíně jsem se s ním setkal 2006–2007 opakovaně (H2,H3), hnízdění zde považuji za pravděpodobné, jeho odhad početnosti zde stanovuji na cca 15 párů. V ČR jeho početní stavy stoupají, odhad z let 1985–1989 zní na 30 000–60 000 párů, v letech 2001–2003 byl zvýšen na 40 000-80 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Lejsek bělokrký – *Muscicapa albicollis* (Temminek, 1815)
S tímto druhem jsem se setkal v Halíně v roce 2006 jen 5x (lokalita H2, H3), v roce 2007 jen 3x. Ke svému hnízdění potřebuje starší listnaté nebo smíšené lesy. V ČR jeho početní stavy nejsou vysoké, ale pozvolna stoupají. V letech 1985 až 1989 byl odhadnut jeho početní stav na 25 000–50 000 párů, v letech 2001–2003 byl zvýšen na 35 000–70 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Lejsek černohlavý evropský – *Ficedula hypoleuca hypoleuca* (Pallas, 1764)
Lejsek černohlavý je v přírodě vzácnější než předchozí druh. V Halíně jsem našel v roce 2006 v lokalitě H2 jen 2 páry, v roce 2007 po páru v lokalitách H2 a H3. Hnízdí rovněž ve starších lesích (listnatých a smíšených). V ČR jsou jeho stavy nízké a stabilní. V letech 1985–1989 bylo napočteno 10 000–20 000 párů, v letech 2001–2003 jich bylo 12 000–24 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Mlynaříkovití *(Aegithalidae)*
Rod: *Aegithalos* Hermann, 1804
Mlynařík dlouhoocasý severoevropský – *Aegithalos caudatus caudatus*
(Linnaeus, 1758)
Mlynařík dlouhoocasý středoevropský – *Aegithalos caudatus europaeus*
(Hermann, 1804)

U nás se běžně vyskytují oba poddruhy, navíc se spolu kříží a tak se při výzkumech v celkovém hodnocení nerozlišují. V Halíně se vyskytují ve všech lokalitách a ve sledovaném období jeho početnost odhaduji na cca 50 hnízdících párů. V ČR se jeho stavy snižují, v letech 1985–1989 byl odhadnut počet hnízdících párů na 55 000–110 000, v letech 2001-2003 byl jejich počet snížen na 45 000 až 90 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Sýkorovití *(Paradidae)*

Rod: *Parus* Linnaeus, 1758

Sýkora babka evropská – *Parus palustris palustris* Linnaeus, 1758

S tímto druhem sýkory jsem se v Halíně setkával (H1,H2,H3), ale její početnost ve sledovaném období zde odhaduji jen na 25–40 párů. V ČR patří k druhům, které pozvolna ubývají. V letech 1985–1989 byla početnost hnízdních párů stanovena na 60 000–120 000, v letech 2001–2003 došlo ke snížení na 55 000 až 110 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Sýkora lužní středoevropská – *Parus montanus salicarius* Brehm, 1831

Tento druh sýkor je v ČR nejméně rozšířený, početní stavy jsou považovány za stabilní. Žije hlavně ve středních a vyšších polohách. V Halíně jsem se s ní ve sledovaném období setkal ve všech lokalitách . Její početnost zde však odhaduji jen na cca 15 párů. V období 1985–1989 byla početnost odhadnuta na 40 000 až 80 000 párů, při sčítání v letech 2001–2003 byla její početnost stejná (Šťastný et al. 2006).

Sýkora parukářka středoevropská – *Parus cristatus mitratus* Brehm, 1831

Jde o vyloženě lesní druh sýkory, která je vázána na starší jehličnaté lesy. V Halíně se vyskytuje a není příliš vzácná. Počet hnízdních párů zde odhaduji ve sledovaném období na cca 50. V ČR je jejich hnízdní početnost považována za stabilní, v období 1985–1989 bylo napočítáno 80 000–160 000 párů, v letech 2001–2003 byl zaznamenán stejný výsledek (Šťastný et al. 2006).

Sýkora úhelníček eurosibiřský – *Parus ater ater Linnaeus*, 1758

Sýkora úhelníček je další druh lesních sýkor, který je rovněž vázána na jehličnaté stromy. V Halíně se vyskytuje celkem hojně. Ve sledovaném období jsem se s úhelníčkem lesním setkával ve všech lokalitách (H1,H2,H3) a jeho početnost zde odhaduji na nejméně 120 párů. V ČR početnost úhelníčka mírně stoupá, v letech 1985–1989 bylo napočteno 450 000–900000 párů, při výzkumech v letech 2001–2003 byla početnost stanovena na 500 000–1 000 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Sýkora modřinka evropská – *Parus caeruleus caerueleus linnaeus*, 1758

Zcela běžný druh sýkor – modřinka, se i v Halíně hojně vyskytuje ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Ve sledovaném období její hnízdní početnost odhaduji na cca 150 párů. V ČR jsou její populace stabilní, v letech 1985–1989 byla její početnost odhadnuta na 800 000–1600 000 párů, v letech 2001–2003 byla početnost stejná (Šťastný et al. 2006).

Sýkora koňadra evropská – *Parus major major* Linnaeus, 1758

Největší a nejhojnější druh sýkor, V Halíně se vyskytují ve všech lokalitách (H1,H2,H3) a její početnost odhaduji na 150–200 párů. V ČR je její hnízdní populace považována za stabilní, odhad při výzkumu v letech 1985–1989 zněl na 3 000 000–6 000 000 párů, v letech 2001-2003 zůstal stejný (Šťastný et al.2006).

Čeleď: Brhlíkovití *(Sittidae)*

Rod: *Sitta* Linnaeus, 1758

Brhlík lesní středoevropský – *Sitta europaea caesia* Wolf, 1810

Je běžným druhem, v Halíně se vyskytuje ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Jeho hnízdní početnost ve sledovaném období odhaduji na cca 50 párů. V ČR je populace považována za stabilní. V letech 1985–1989 byl odhad na 600 000 až 1 200 000 párů, v letech 2001–2003 byly počty hnízdních párů stejné (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Šoupálkovití *(Certhiidae)*
Rod: *Certhia* Linnaeus, 1758
Šoupálek dlouhoprstý středoevropský – *Certhia familiaris macrodactyla* Brehm, 1831
Je běžným obyvatelem Halína. Ve sledovaném období jsem se s ním setkal ve všech lokalitách (H1,H2,H3).Jeho početnost zde odhaduji na 30–50 párů. Jeho populace je v Evropě považována za zabezpečenou. V letech 1985–1989 byla v ČR jeho hnízdní početnost odhadnuta na 300 000–600 000 párů. Tento odhad platí i pro léta 2001–2003 (Šťastný et al. 2006).
Šoupálek krátkoprstý středoevropský – *Certhia brachydactyla brachydactyla* Brehm, 1820
Šoupálek krátkoprstý je v našem regionu a tím i v Halíně podstatně vzácnější předešlého druhu. Setkal jsem se s ním v lokalitách H1 a H2, jeho početnost zde pravděpodobně ve sledovaném období nepřesáhne 5 párů. Je obyvatelem starších listnatých a smíšených lesů hlavně v nížinách. V ČR byla v letech 1985 až 1989 jeho hnízdní početnost odhadnuta na 75000–150 000 párů, při výzkumech v letech 2001-2003 jeho početnost nedoznala výraznějších změn (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Žluvovití *(Oriolidae)*
Rod: *Oriolus* Linnaeus, 1766
Žluva hajní evropská – *Oriolus oriolus oriolus* (Linnaeus, 1758)
Se žluvou hajní jsem se setkával v lokalitách H1,H2,H3 a její početnost zde odhaduji ve sledovaném období na nejméně 20 párů. Má ráda hlavně vzrostlé listnaté stromy, v jejichž korunách se zdržuje. V ČR jsou její početní stavy stabilní a odhad zní na 8 000–16 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Ťuhýkovití *(Laniidae)*
Rod: *Lanius* Linnaeus, 1758
Ťuhýk obecný evropský – *Lanius collurio collurio* Linnaeus, 1758
S ťuhýkem obecným jsem se setkal v křovinách po okrajích lesa vedle polí v lokalitách H1 a H2. Našel jsem v roce 2006 jen 3 páry, v roce 2007 již 5 párů (hlavně v keřích lemující Halínský potok nedaleko H3 – Farský les). V ČR jeho početní stavy pozvolna stoupají, v letech 1985–1989 byl jeho početní stav odhadnut na 25 000–50 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k navýšení odhadu na 30 000 až 60 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Čeleď: Krkavcovití *(Corvidae)*
Rod: *Garrulus* Brisson, 1760
Sojka obecná středoevropská – *Garrulus glandarius glandarius* (Linnaeus, 1758)
Sojka obecná je v Halíně zcela běžná ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Její početní stav ve sledovaném období zde odhaduji na 20–40 hnízdících párů. Její početnost má v ČR stoupající tendenci. Při výzkumech v letech 1985–1989 byl proveden odhad na 150 000–300 000 hnízdících párů, v letech 2001–2003 došlo k navýšení odhadu na 170 000–340 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Pica* Brisson, 1760
Straka obecná středoevropská – *Pica pica pica* (Linnaeus, 1758)
Se strakou obecnou jsem se setkal v roce 2007 u lidských sídel sousedících s Halínem v obci Spy. Pozoroval jsem jen jednotlivé ptáky na přeletu. Hnízdění se mi zde nepodařilo prokázat. Přestože jde o ptačí druh, jehož početnost lze regulovat odstřelem, početní stavy pozvolna stoupají. Potvrzuje to i sčítání hnízdních populací. V letech 1985–89 byl odhad stanoven na 40 000–80 000 párů, v letech 2001–2003 došlo k navýšení na 50 000–100 000 párů (Šťastný et al. 2006).
Rod: *Corvus* Linnaeus, 1758
Vrána obecná šedá – *Corvus corone cornix* Linnaeus, 1758
Šedivka vyhnízdila v Halíně v roce 2006 v počtu 1 pár v lokalitě H2 (místní název – Rasovna). Viděl jsem je tam zalétat po celou hnízdní sezonu. V roce 2007 jsem ji v Halíně

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

nikde nenašel, ačkoli jsem ji viděl několikrát v hnízdní sezoně na přeletu v blízkých Pulicích.. V ČR se její početní stavy snižují. V letech 1985–1989 byl proveden odhad na 9 000–18 000 párů, od té doby se její početní stavy snižují o 2,20 % ročně (Šťastný et al. 2006).

Krkavec velký evropský – *Corvus corax corax* Linnaeus, 1758

V Halíně hnízdí již několik let, v roce 2006 vyhnízdil 1 pár v lokalitě H1. Opakovaně jsem zde pozoroval i v pohnízdním období celou rodinku se 4 mladými ptáky. V roce 2007 hnízdil 1 pár v lokalitě H3 (ve výběžku lesa směr Pulice). Jde o druh, který se v ČR šíří, při sčítaní v letech 1985–1989 byla jejich hnízdní početnost odhadnuta na 250–400 párů, při sčítání v letech 2001–2003 již odhad zněl na 800–1 200 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Špačkovití *(Sturnidae)*

Rod: *Sturnus* Linnaeus, 1758

Špaček obecný evropský – *Sturnus vulgaris vulgaris* Linnaeus, 1758

Jde o běžného opeřence, který v Halíně hnízdil ve sledovaném období ve všech lokalitách (H1,H2,H3). Jeho hnízdní početnost jsem zde odhadl na cca 50 párů. V ČR mají jeho početní stavy stoupající trend. Při sčítání v letech 1985–1989 zněl odhad na 800 000–1 600 000 párů, při sčítání v letech 2001–2003 byl odhad navýšen na 900 000–1 800 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď : Vrabcovití *(Passeridae)*

Rod: *Passer* Brisson, 1760

Vrabec domácí euroasijský – *Passer domesticus domesticus* (Linnaeus, 1758)

S tímto druhem jsem se setkával v keřích, které lemují les v blízkosti lidských sídel (lokalita H1). Pozoroval jsem zde také jejich tok, předpokládám, že ve sledovaném období zde cca 5–10 párů také vyhnízdilo. V ČR je považován za druh mírně ubývající. Při sčítání hnízdících ptáků v letech 1985–1989 byl odhad stanoven na 3 000 000–6 000 000 párů, při sčítání v letech 2001–2003 byl odhad snížen na 2 800 000–5 600 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Vrabec polní eurosibiřský – *Passer montanus montanus* (Linnaeus, 1758)

S vrabcem polním jsem se setkával hlavně na podzim, v zimě a v časném jaře, kdy se držel v hejnech čítající i několik desítek kusů. Hlavně v hustých keřích v blízkosti bývalé hájovny (lokalita H 2), totéž u lidských sídel v Běstvinách. V hnízdní sezoně došlo k rozptýlení populace po širokém okolí. Dle výzkumů početní stavy v jednotlivých letech značně kolísají, celkový trend ukazuje na pozvolné ubývání. V letech 1985–89 byl jeho početní stav odhadnut na 500 000–1 000 000 hnízdních párů, v letech 2001–2003 byl odhad stanoven na 400 000–800 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Čeleď: Pěnkavovití *(Fringillidae)*

Rod: *Fringilla* Linnaeus, 1758

Pěnkava obecná evropská – *Fringilla coelebs coelebs* Linnaeus, 1758

Další běžný druh, který v Halíně početně hnízdí. Jeho odhad jsem stanovil ve sledovaném období na cca 150–200 párů. V ČR jsou početní stavy pěnkavy obecné považovány za stabilní. V letech 1985–1989 byl odhad stanoven na 4–8 milionů hnízdních párů, při sčítání v letech 2001–2003 byl odhad ponechán beze změn, i když některé výzkumy konstatují mírný pokles (o 1,1 % ročně), (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Serinus* Koch,1816

Zvonohlík zahradní – *Serinus serinus* (Linnaeus, 1766)

S tímto opeřencem jsem se v Halíně setkával po obvodu lesa (lokality H1,H2,H3) a v zahradách u lidských sídel nedaleko lesa. Jeho početnost zde odhaduji na cca 25 párů.V ČR má zvonohlík zahradní stabilizovanou populaci. Jak při celostátním sčítání v letech 1985–1989, tak v letech 2001–2003 byla odhadnuta početnost hnízdní populace stejně, na 450 000 900 000 párů (Šťastný et al. 2006).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Rod: *Carduelis* Brisson, 1760

Zvonek zelený evropský – *Carduelis chloris chloris* (Linnaeus, 1758)

Jako předchozí druh hnízdí po obvodu lesa a poblíž lidských sídel (H1,H2,H3). Početnost odhaduji ve sledovaném období na cca 50 párů. Při sčítání v ČR v letech 1985–1989 byl početní stav hnízdících párů odhadnut na 500 000–1 000 000, při dalším celostátním sčítání byl odhad snížen na 450 000–900 000 párů. Poslední výzkumy ukazují, že nyní dochází ke snižování početnosti tempem průměrně 4,15 % za rok (Šťastný et al. 2006).

Stehlík obecný evropský – *Carduelis carduelis carduelis* (Linnaeus, 1758)

I pro tento druh platí totéž, co pro předchozí druhy. V Halíně jsem se s ním setkával při okrajích lesa (H1,H2,H3), zejména preferoval listnaté stromy a také se vyskytuje v okolí lidských sídel (zahrady a rozptýlená zeleň). Jeho početnost odhaduji na cca 20 párů. V ČR je jeho populace považována za stabilní, s náznakem zvyšování početnosti. V letech 1985–1989 byl počet hnízdících párů odhadnut na 200 000–400 000, pro léta 2001–2003 byl ponechán odhad stejný (Šťastný et al. 2006).

Čížek lesní – *Carduelis spinus* (Linnaeus, 1758)

S tímto druhem jsem se v Halíně setkal v předjaří 2006 (H1), kdy se hejno cca 25 ex. se živilo na olších, v roce 2007 jsem několik hejn o velikosti 25–50 ex. Viděl v lokalitách H2 a H3. V průběhu hnízdní sezony jsem se s ním zde už nesetkal, i když hnízdění není vyloučeno. V ČR byl odhad hnízdních párů v letech 1985-1989 na úrovni 90 000–180 000, při sčítání v letech 2001–2003 byl odhad stejný (Šťastný et al. 2006).

Konopka obecná evropská – *Carduelis cannabina cannabina* (Linnaeus, 1758)

S tímto druhem jsem se setkal v hnízdní době v roce 2006 pouze v blízkosti paseky pod Starčem (H1). Hnízdění považuji za možné, nejvíce cca 10 párů. V roce 2007 jsem je zastihl v lokalitě H2 (nedaleko bývalé hájovny). V ČR je konopka obecná považována za druh, jehož početnost kolísá. V letech 1985–1989 byl její početní stav odhadnut na 60 000–120 000 hnízdících párů, při sčítání v letech 2001–2003 byly celkové počty na stejné úrovni (Šťastný et al. 2 006).

Čečetka zimní evropská – *Carduelis flammea cabaret* (Müller, 1776)

S tímto druhem jsem se setkal v předjaří roku 2006 na olších u Halínského potoka v počtu 12 ex. V hnízdní době jsem ji zde nazastihl, ale hnízdění nemohu vyloučit. V roce 2007 jsem ji nezastihl nikde. V ČR byl její početní stav odhadnut v letech 1985–1989 na 6 000–12 000 hnízdících párů, tentýž odhad platí i pro sčítání provedené v letech 2001–2003 (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Pyrrhula* Brisson, 1760

Hýl obecný evropský – *Pyrrhula pyrrhula pyrrhula* (Linnaeus, 1758)

Hýla obecného jsem v Halíně pozoroval v hnízdní době v obou hnízdních sezonách v lokalitách H2 a H3. Početnost zde odhaduji na cca 10–15 párů. Ještě běžněji jej zde lze pozorovat v zimních měsících. V některých letech má výskyt invazionelní charakter severských populací. V ČR bylo při sčítání v letech 1985–1989 stanoven odhad na 100 000–200 000 párů, při dalším sčítání v letech 2001–2003 byl odhad hnízdících párů snížen na 95000–180 000 (Šťastný et al. 2006).

Rod: *Coccothraustes* Brisson, 1760

Dlask tlustozobý evropský – *Coccothraustes coccothraustes coccothraustes* (Linnaeus, 1758)

S tímto druhem jsem se v Halíně setkával ve sledovaném období ve všech lokalitách (H1,H2,H3), hlavně po obvodu lesa na listnatých stromech. Vzhledem k jeho nenápadnému chování je obtížné určit jeho početnost. Přesto tuto odhaduji na cca 30 párů. V ČR ubývá. Při sčítání v letech 1985–1989 byl odhad hnízdících párů stanoven na 150 000–300 000, v letech 2001–2003 byl odhad snížen na 140 000–280 000 párů (Šťastný et al. 2006).

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Čeleď: Strnadovití *(Emberizidae)*
Rod: *Emberiza* Linnaeus, 1758
Strnad obecný evropský – *Emberiza citrinella citrinella* Linnaeus, 1758
Se strnadem obecným jsem se setkával ve sledovaném období ve všech lokalitách (H1,H2.H3), ale jen při okrajích lesa nebo na pasekách (bar. příloha tab. VI). V zimních měsících se koncentruje v okolí zásypů pro bažanty. Početnost odhaduji na cca 60–80 párů. V ČR byl v letech 1985-1989 stanoven odhad na 2–4 miliony hnízdících párů, při sčítání v letech 2001-2003 byl odhad snížen na 1,8–3,6 milionů párů (Šťastný et al. 2006).
Strnad rákosní východoevropský – *Emberiza schoeniclus ukrainae* (Zarudny, 1917)
S tímto druhem jsem se setkal ve sledovaném období u Halínského rybníka v rákosí. Odhaduji, že zde vyhnízdili 2 páry. V době jarního a podzimního tahu byla jejich koncentrace vyšší. V ČR je populace strnadů rákosních považována za stabilní, při sčítání v letech 1985–1989 a 2001–2003 byl odhad rovněž totožný, 40 000-80 000 párů (Šťastný et al. 2006).

Tab.5 Počet a druhy okroužkovaných ptáků.

Druhy		**Počty**
brhlík lesní	*Sitta europaea* Linnaeus, 1758	3
budníček menší	*Phylloscopus collybita* (Vieillot, 1817)	2
dlask tlustozobý	*Coccothraustes coccothraustes* (Linnaeus, 1758)	1
červenka obecná	*Erithaucus rubecula* (Linnaeus, 1758)	12
králíček obecný	*Regulus regulus* (Linnaeus, 1758)	9
pěnice černohlavá	*Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758)	3
strakapoud velký	*Dendrocopos major* (Linnaeus, 1758)	3
strnad obecný	*Emberizia citrinella* Linnaeus, 1758	3
sýkora koňadra	*Parus major* Linnaeus, 1758	8
sýkora modřinka	*Parus caeruleus* Linnaeus, 1758	3
sýkora parukářka	*Parus cristatus* Linnaeus, 1758	2
sýkora uhelníček	*Parus ater* Linnaeus, 1758	5
Šoupálek dlouhoprstý	*Certhia familiaris* Linnaeus, 1758	3
Celkem		**57**

Závěr
V roce 2006 a 2007 jsem v lesním komplexu Halín a jeho okolí po obvodu do vzdálenosti 150 m (louky, pole, zahrady a lidská sídla) zastihl 99 druhů ptáků. Nemohu však vyloučit, že se zde v době mé nepřítomnosti, zejména v době jarního a podzimního tahu, nevyskytovaly ještě další druhy.

Ptáci zastiženi na tahu a náhodně zalétávající v roce 2006 = 12 druhů: Potápka černokrká, volavka popelavá, čáp bílý, polák velký, polák chocholačka, poštolka obecná, racek chechtavý, rorýs obecný, konipas horský, konipas bílý, čížek lesní a čečetka zimní.

Ptáci zastiženi na tahu a náhodně zalétávající v roce 2007 = 10 druhů Volavka popelavá, čáp černý, čáp bílý, polák chocholačka, moták lužní, poštolka obecná, racek chechtavý, rorýs obecný, konipas bílý a čížek lesní.

Ptáci patřící do kategorie „B“ – možné hnízdění v roce 2006 = 4 druhy: Čáp černý, holub doupňák, konopka obecná a hýl obecný.
Ptáci patřící do kategorie „B“ – možné hnízdění v roce 2007 = 1 druh Holub doupňák.

Ptáci patřící do kategorie „C“ – pravděpodobné hnízdění v roce 2006 = 30 druhů. Labuť velká, koroptev polní, křepelka polní, bažant obecný, sluka lesní, kukačka obecná, výr velký, puštík obecný, kalous ušatý, krutihlav obecný, žluna zelená, datel černý, strakapoud malý, skřivan polní, rehek zahradní, kos černý, drozd kvíčala, cvrčilka zelená, rákosník zpěvný, sedmihlásek hajní, budníček lesní, lejsek šedý, lejsek bělokrký, lejsek černohlavý, sýkora lužní, šoupálek krátkoprstý, vrána obecná šedá, vrabec domácí, zvonek zelený a stehlík obecný.

Ptáci patřící do kategorie „C“ – pravděpodobné hnízdění v roce 2007 = 23 druhů. Koroptev polní, křepelka polní, bažant obecný, sluka lesní, kukačka obecná, výr velký, puštík obecný, kalous ušatý, krutihlav obecný, žluna zelená, datel černý, strakapoud malý, skřivan polní, cvrčilka zelená, rákosník velký, budníček lesní, budníček menší, budníček větší, lejsek bělokrký, lejsek černohlavý, zvonohlík zahradní, konopka obecná a hýl obecný.

Ptáci patřící do kategorie „D“ – prokázané hnízdění = 47 druhů Potápka malá, kachna divoká, moták pochop, jestřáb lesní, krahujec obecný, káně lesní, lyska černá, holub hřivnáč, hrdlička divoká, strakapoud velký, strakapoud prostřední, vlaštovka obecná, linduška lesní, střízlík obecný, pěvuška modrá, červenka obecná, rehek domácí, drozd zpěvný, drozd brávník, rákosník obecný, pěnice pokřovní, pěnice hnědokřídlá, pěnice slavíková, pěnice černohlavá, budníček menší, budníček větší, králíček obecný, králíček ohnivý, mlynařík dlouhoocasý, sýkora babka, sýkora parukářka, sýkora úhelníček, sýkora modřinka, sýkora koňadra, brhlík lesní, šoupálek dlouhoprstý, žluva hajní, ťuhýk obecný, sojka obecná, krkavec velký, špaček obecný, vrabec polní, pěnkava obecná, zvonohlík zahradní, dlask tlustozobý, strnad obecný a strnad zahradní.

Ptáci patřící do kategorie „D“ – prokázané hnízdění = 55 druhů. Potápka malá, kachna divoká, včelojed lesní, moták pochop, jestřáb lesní, krahujec obecný, káně lesní, lyska černá, holub hřivnáč, hrdlička zahradní, hrdlička divoká, strakapoud velký, vlaštovka obecná, linduška lesní, střízlík obecný, pěvuška modrá, červenka obecná, rehek domácí, kos černý, drozd kvíčala, drozd zpěvný, drozd brávník, rákosník obecný, rákosník zpěvný, sedmihlásek hajní, pěnice pokřovní, pěnice hnědokřídlá, pěnice slavíková, pěnice černohlavá, králíček obecný, králíček ohnivý, lejsek šedý, mlynařík dlouhoocasý, sýkora babka, sýkora lužní, sýkora parukářka, sýkora úhelníček, sýkora modřinka, sýkora koňadra, brhlík lesní, šoupálek dlouhoprstý, šoupálek krátkoprstý, žluva hajní, ťuhýk obecný, sojka obecná, krkavec velký, špaček obecný, vrabec polní, vrabec domácí, pěnkava obecná, zvonek zelený, stehlík obecný, dlask tlustozobý, strnad obecný a strnad rákosní.

Poděkování
Děkuji všem, kteří mi byli nápomocni při realizaci výzkumů a napsání této práce. Za technickou pomoc a morální podporu děkuji řediteli Městského muzea v Novém Městě nad Metují panu J. Reslovi a zaměstnanci téhož muzea panu F. Laštovicovi, paní Ing. Z. Friessové z Brna za anglický překlad abstraktu, panu Ing. T. Seidlovi za poskytnutí písemných informací o parametrech rybníka, kolegům panu T. Petrovi z Dobrušky a panu J. Vránovi z České Čermné jsem zavázán za cenné informace a paní I. Mansfeldové z Městské knihovny v Dobrušce děkuji za obětavé sehnání a zapůjčení vhodné literatury.

Literatura

Hromádko et al. (2006): Ptáci Orlických hor. Občanské sdružení LIBRI Dobré
Lokvenc, T. a Vacek, S.: Ekoprogram Opočno, MNV Opočno, 1988
Mebs, T.: Dravci Evropy. Biologie – Početnost – Ohrožení. Víkend, Český Těšín, 2004
Šťastný, K. et al.: Atlas hnízdního rozšíření práků v ČR. AVENTINUM s.r.o., Praha, 2006

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Vzácné a ohrožené rostliny nalezené v Halíně v letech 2006–2007

Rare and endangered plants found in locality Halín in years 2006 and 2007

Filip Laštovic, Eva Valentová
Městské muzeum, Na Zadomí 1226, CZ–54901 Nové Město nad Metují,
e-mail: priroda@muzeum-nmnm.cz

Lokalita Halín se rozkládá mezi obcemi Spy u Nového Města nad Metují, Běstvinami a Pulicemi u Dobrušky (quadr.: 5662d, N 50°18´??,?´´, E 016°07´??,?´´). Tato botanicky známá oblast byla v minulých letech častokrát prozkoumávána a existuje dostatečný počet literárních údajů o nálezech vzácných rostlin. Účelem botanického průzkumu, v letech 2006-2007 bylo zdokumentování současného stavu květeny Halína. Průzkum prováděli pracovníci přírodovědného oddělení Městského muzea v Novém Městě nad Metují. Herbářové doklady všech nalezených rostlin jsou uloženy v herbáři Městského muzea, vzácné orchideje byly jen
vyfotografovány a zaměřeny přístrojem GPS (bar. příloha tab I a tab II). Celkem bylo nalezeno 56 druhů vzácných a ohrožených cévnatých rostlin. V tomto počtu nejsou zahrnuty dřeviny a čeledi Juncaceae, Cyperaceae, Poaceae.

Přehled nalezených taxonů, které jsou zařazeny v Červeném seznamu květeny ČR (Holub et Procházka 2000).
Taxony jsou řazeny primárně podle stupně ohrožení a sekundárně podle abecedy.

C2. Silně ohrožené taxony

Cephalanthera rubra – okrotice červená
Dvě kvetoucí rostliny v lese pod Starčí.
Cypripedium calceolus – střevíčník pantoflíček
V roce 2006 18 rostlin v lese na stráni pod Starčí, v roce 2007 na stejné mikrolokalitě celkem 8 rostlin
Epipactis albensis – kruštík polabský
U Halínského rybníku 11 kvetoucích rostlin, je to dosud nepublikovaný nález.
Odontites vernus - zdravínek jarní
Roztroušeně v okolí lesní cesty na Starč u autobusové zastávky Spy v blízkosti rybníka. Na území východních Čech je uváděn jako nezvěstný A2.
Orchis purpurea – vstavač nachový
Starč, stráň s výsadbou mladých smrků, dvě kvetoucí a pět sterilních rostlin.

C3.Ohrožené taxony

Aquilegia vulgaris – orlíček obecný
Roztroušeně, ale celkem hojně v celé oblasti.
Cephalanthera damasonium – okrotice bílá
U cesty pod Starčí 7 kvetoucích rostlin a několik rostlin nad potokem poblíž Běstvin.
Epipactis purpurata – kruštík modrofialový
Nalezena pouze jedna kvetoucí rostlina u lesní cesty.
Leucojum vernum – bledule jarní
V lese na břehu Halínského potoka mnoho.

Melilotus altissimus – komonice nejvyšší
Roztroušeně kolem lesních cest. Na území východních Čech je uváděn jako taxon nezvěstný A2.
Melittis melisophyllum – medovník meduňkolistý
Roztroušeně v celé oblasti, velmi hojný.
Menyanthes trifoliata – vachta trojlistá
U rybníku, sterilní rostliny.
Monotropa hypopitys – hnilák smrkový
V lese nad potokem poblíž Běstvin cca 20 kusů.
Platanthera bifolia – vemeník dvoulistý
Roztroušeně v celé oblasti.
Platanthera chlorantha – vemeník zelenavý
Roztroušeně v celé oblasti.
Rosa gallica – růže galská
Několik rostlin při okraji lesa pod Starčí a ve stráni na Starči..
Thalictrum lucidum – žluťucha lesklá
Několik rostlin u potoka u Běstvin.
Trolius altissimus – upolín nejvyšší
Několik trsů v blízkosti rybníka.
Verbena officinalis – sporýš lékařský
Lesní cesta na Starč u autobusové zastávky Spy, několik rostlin.

C4. Vzácnější taxony, vyžadující další pozornost

Anthericum ramosum – bělozářka větevnatá, *Arctium nemorosum* – lopuch hajní, *Centaurium erythraea* – zeměžluč okolíkatá, *Cerinthe minor* - voskovka menší, *Daphne mezereum* lýkovec jedovatý, *Galium boreale* – svízel severní, *Galium spurium* – svízel pochybný, *Inula salicina* – oman vrbolistý, *Isopyrum thalictroides* – zapalice žluťuchovitá, *Knautia drymeia* – chrastavec křovištní, *Lilium martagon* – lilie zlatohlavá, *Neottia nidus-avis* – hlístník hnízdák, *Peucedanum cervaria* – smldník jelení, *Primula elatior* – prvosenka vyšší, *Primula veris* – prvosenka jarní, *Serratula tinctoria* – srpice barvířská, *Veronica teucrium* – rozrazil ožankový, *Vicia dumetorum* – vikev křovištní, *Viola mirabilis* – violka divotvárná.

Nalezené taxony, které nejsou v Červeném seznamu květeny ČR, ale jsou vzácné a ohrožené na území východních Čech

Bupleurum falcatum – prorostlík srpovitý, *Consolida regalis* – ostrožka stračka, *Corydalis cava* – dymnivka dutá, *Dentaria bulbifera* – kyčelnice cibulkonosná, *Dianthus carthusianorum* – hvozdík kartouzek, *Digitalis grandiflora* – náprstník velkokvětý, *Filipendula vulgaris* – tužebník obecný, *Galeobdolon luteum* – pitulník žlutý, *Galium elongatum* – svízel prodloužený, *Hepatica nobilis* – jaterník podléška, *Lathraea squamaria* – podbílek šupinatý, *Rumex sanguineus* – šťovík krvavý, *Saxifraga granulata* – lomikámen zrnatý, *Utricularia australis* – bublinatka jižní, *Veronica polita* – rozrazil lesklý, *Vicia sylvatica* – vikev lesní, *Vinca minor* – barvínek menší, *Vincetoxicum hirundinaria* – tolita lékařská.

Přehled nalezených taxonů
a sloupec: index ohrožení
b sloupec: počet taxonů zařazených v Červeném seznamu rostlin ČR.
c sloupec: počet taxonů zařazených v Přehledu vyhynulých, nezvěstných a ohrožených taxonů cévnatých rostlin na území východních Čech.

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

a	b	c
A2	---	2
C1	---	4
C2	5	7
C3	14	12
C4	19	29
celkem	38	54

Literatura

Faltys, V.: Přehled vyhynulých, nezvěstných a ohrožených taxonů cévnatých rostlin na území Východních Čech. Agentura ochrany přírody a krajiny, Pardubice, 1995

Holub, J. et Procházka, F.: Red list of vascular plants of the Czech Republic, Preslia 72:187-230, 2000

Kubát, K. et kol.: Klíč ke květeně České republiky, Academia, Praha, 2000

Summary

The locality Halín is situated among three villages –Spy by Nové Město nad Metují, Běstviny and Pulice by Dobruška (quadr.: 5662d, N 50°18´??,?´´E 016°07´??,?´´).This well known botanic area has been examinated many times in the past. There are many hints in the literature of finding rare plants in this area. The main purpose of examination in years 2006 and 2007 was to provide by evidence the present state of vegetation in Halín. The examination was made by staff of naturalistic department of The Town museum in Nové Město nad Metují. The herbal documents of found plants have been placed in herbarium of The Town museum, rare orchids have been only pictured and located by GPS. In total 56species of rare plants and endangered vascular plants have been found already. This number of plants does not include any tribes of Juncaceae, Cyperaceae and Poaceae.

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE strana 1 - 39
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Nález kruštíku polabského *(Epipactis albensis)* v Halíně

Discovery of Helleborine – Epipactis albensis in locality Halín

Filip Laštovic1), Jan Friede2)
1) Rašínova 273, CZ–549 01 Nové Město nad Metují,
priroda@muzeum-nmnm.cz
2) K.Michla 941, CZ–518 01 Dobruška, jezourjan@seznam.cz

Abstrakt
V lokalitě Halín (quadr.: 5662d) u Dobrušky byl 24. 7. 2007 nalezen *Epipactis albensis* Nováková et Rydlo, v počtu 13. nalezených rostlin Jedná se o první nález z tohoto území. *Epipactis albensis* je silně ohrožený druh (C2) na území ČR.

Abstract
The Epipactis albensis Nováková et Rydlo, was found on 24. 7. 2007 in lokality Halín (5662d) near Dobruška. Numbering of 13 found plants. That is the very first discovery in this area. Epipactis albensis is forte endangered species (C2) on the Czech area.

Dne 24. 7. 2007 jsem v centrální části lesa Halín (quadr.: 5662 d) nalezl několik exemplářů kruštíku, který svou velikostí a typem biotopu poukazoval na silně ohrožený kruštík polabský – *Epipactis albensis Nováková et Rydlo* (bar. Příloha tab V). Po detailní prohlídce rostlin a konzultaci s J. Friedem byla tato domněnka potvrzena. Mezi určovací znaky patřila především doba květu rostlin, nepřítomnost rostellové žlázky v květech a celková stavba lodyhy. Lokalita se nachází na jižním břehu rybníka, cca 15 m od vody, v houštinách. Zde bylo nalezeno 10 rostlin. Při prohlídce okolí byly nalezeny další 3 rostliny i mimo břehové porosty na humózní půdě lesa, kde se vyskytuje i kruštík modrofialový. Vzhledem k nízkému vzrůstu těchto kruštíků a nenápadnému zbarvení květů není vyloučeno, že by mohly být nalezeny i na dalších místech lesa. V celém Halíně je to devátý námi potvrzený druh z čeledi vstavačovitých, přesto stále není tato lokalita územně chráněna.

Literatura

Kubát, K. et kol.: Klíč ke květeně České republiky, Academia, Praha, 2002
Průša, D.: Orchideje České republiky, Computer Press, a.,s., Brno, 2005
Batoušek, P.: Klíč k určování druhů rodu Epipactis rostoucích na území ČR,
Roezliana č.35/2005, Brno

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Balea (Alinda) biplicata (Montagu, 1803) (vřetenatka obecná)

Luboš R. Kolouch
M.Horákové 1095, CZ – 500 06 Hradec Králové,
e-mail: lrk@seznam.cz, http://lrk.host.sk

Abstrakt
Tento článek se zabývá jedním z nejrozšířenějších středoevropských měkkýšů, kterým je Balea (Alinda) biplicata, a to problematikou živorodosti této vřetenatky, která se zřejmě doposud v naší literatuře neuváděla, a dále vzácným nálezem pravotočivé ulity.

Klíčová slova:
Mollusca, Gastropoda, Clausiliidae, závornatkovití, Balea, Alinda, rarity, abnormality, sinistral, dextral, terrestrial, vřetenatka, door, snail, Czech, records.

Úvod

Vřetenatka obecná patří do čeledi závornatkovitých, Clausiliidae. Patří sice mezi naše nejhojnější, nápadné měkkýše, většina lidí ji však nikdy nespatřila. Obývá především zastíněné vlhké biotopy, najdeme ji u zdí, skal, zejména ve spojení s listnatými stromy a spadaným listím, ale i ve městech např. na garážích apod. Dospělá ulita dosahuje průměrné hmotnosti 0,06 g (jen pro přibližnou představu, téměř 20 000 prázdných ulit na kilogram), které na délku měří zhruba 16 ± 5 mm, na šířku 3,6 ± 0,6 mm, má 11–13 levotočivých (sinistral) závitů. V Česku se můžeme setkat i s Balea (Alinda) biplicata bohemica (Clessin, 1876), jež je menších rozměrů, a rýhování, žebrování ulity, je méně výrazné, jemné.

Balea (Alinda) biplicata biplicata. Nové Město nad Metují. Foto LRK

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Balea (Alinda) biplicata biplicata. Locality: Nové Město nad Metuji, Czech Republic. Photo LRK

Pravotočivá rarita

O letošních prázdninách jsem v Bernarticích (5361d), N 50° 38´ 43,28´´ a E 015° 57´ 53,37´´, našel 16,6 mm vysokou a 4,15 mm širokou ulitu s 11,5 závity, k mému velkému překvapení pravotočivou. Pro srovnání, na přiloženém snímku jsou dvě „normální“ bernartické levotočivé ulity (sinistral), a mezi nimi je pravotočivá (dextral), zrcadlově otočená. Je zřejmé, že se obdobné abnormality v přírodě nacházejí takřka u všech živočichů, jen je ale najít a zaznamenat i pro budoucnost. Mně se to mezi několika desetitisíci prohlédnutými exempláři této vřetenatky za celá léta podařilo teprve poprvé.

Živorodost vřetenatky obecné

Sporným bodem mezi některými (možná jen našimi) malakology je živorodost tohoto měkkýše. Natolik sporným, že i „shora“ se mi dostalo pošklebků na toto téma. Proto uvádím vše na patřičnou míru, včetně zlomku mých výzkumů a mé korespondence ohledně živorodosti.

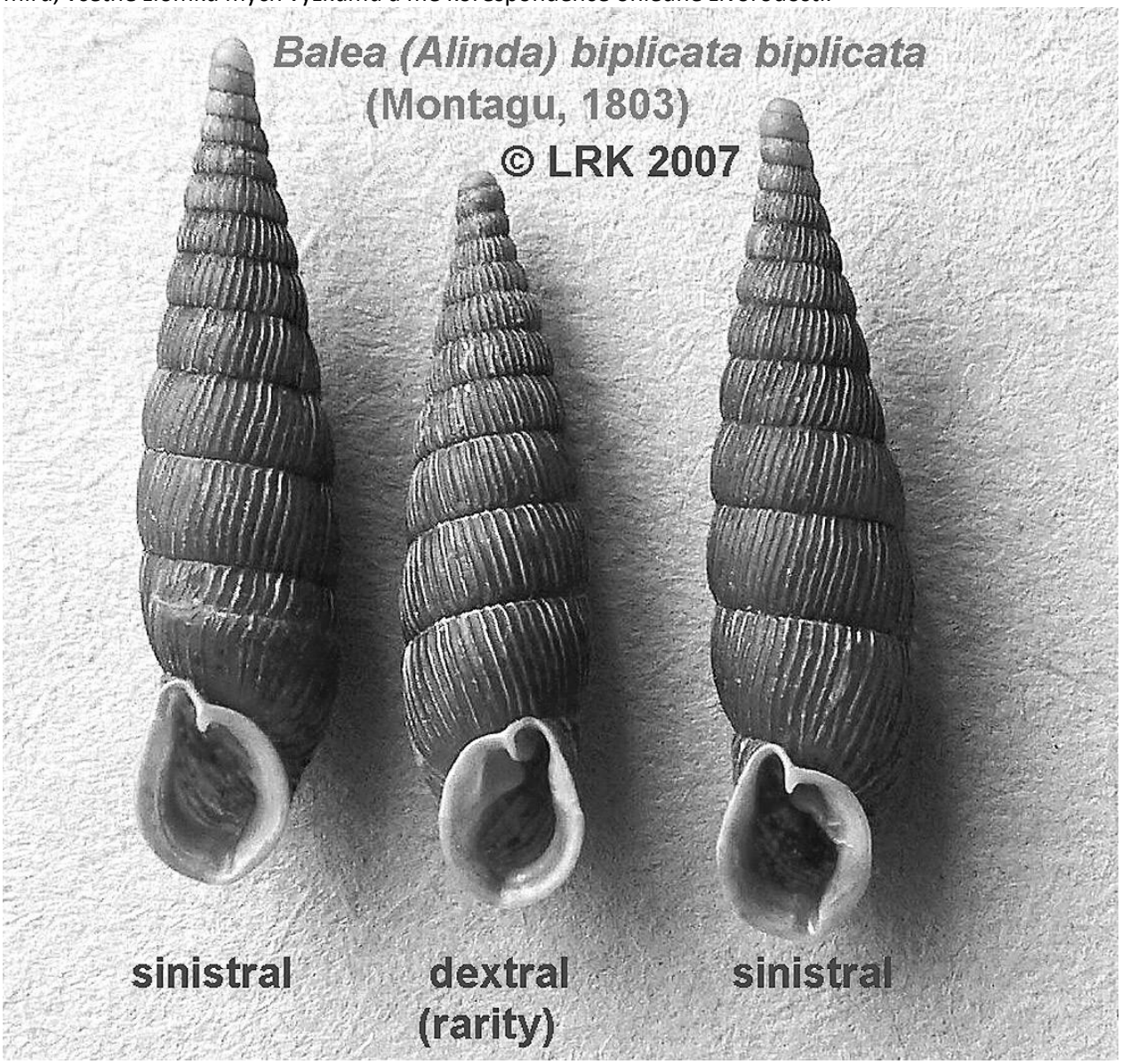

Balea (Alinda) biplicata biplicata. Bernartice, Krkonoše. 2x levotočivá, 1x pravotočivá ulita. Foto LRK
Balea (Alinda) biplicata biplicata. Locality: Bernartice, Giant Mts, Czech Republic. 2x sinistral, 1x dextral specs. Photo LRK

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Např. Kerney & Cameron uvádí, že „*Balea biplicata* je ovoviviparní“. Zaznamenal jsem desítky pozorování živorodosti, kdy v dospělé ulitě se nalézaly embryonální ulitky v počtu 1-16 u zhruba 5–9 % kontrolovaných vřetenatek. Další snímek dokumentuje můj zatím rekordní nález šestnácti juvenilních ulit současně v jedné adultní. Je ze zříceniny hradu Frymburk u Nového Hrádku (NA), nedaleko Nového Města nad Metují (5663a), souřadnice N 50° 21´ 27,23´´ a E 016° 14´ 09,90´´.

16 juvenilních vřetenatek obecných získaných z jediné adultní ulity, hrad Frymburk (5663a). Foto LRK
16 juveniles of the two-lipped door snail extracted from one adult shell. Locality: Castle ruin of Frymburk, Czech Republic (CZ-5663a). Photo LRK

Následující problematiku jsem konzultoval s přáteli. Zároveň tyto řádky slouží jako doplněk anglického SUMMARY článku. Ne nevýznamní světoví malakologové na můj dotaz moje zjištění potvrzují a dávají mi zapravdu.

„After longtime research in the family CLAUSILIIDAE I have encountered an interesting occurence concerning only the species Balea biplicata. Approximately 5 % of all found shells contain embryonic shells of Balea biplicata, numbering according to my present findings 1–16 embryonic shells in each adult shell! In the past I considered similar finds coincidental without giving the matter too much attention, however, during the last year I paid closer attention to such an occurence. I would be interest to know if anyone encountered a similar phenomenon (which points to VIVIPAROUS propagation) in CLAUSILIIDAE. Your opinion would be very much appreciated. Thank you very much . Lubos“

Pro dokreslení cituji několik odpovědí mých přátel, z USA a Izraele:

„I don‘t know about this habit in clausiliids, but I have personally observed compelling evidence for ovoviviparity in the Neotropical Guppya gundlachi (L. Pfeiffer, 1839). I don‘t know how widespread this phenomenon is in the Eupulmonata, but it is a characteristic of the Prosobranch taxa Viviparidae & Cymbiinae and apparently has arisen repeatedly in gastropod evolution. Harry“ „The observation by Lubos is well-known. In several species the eggs develop already into tiny snails within the body of the adult snail, which results in the birth of living young. With other words these snails are indeed ovoviparous as Harry already mentioned. Henk“

Balea (Alinda) biplicata patří tedy mezi měkkýše, jejichž vajíčka přetrvávají v mateřské ulitě, a po vylíhnutí juvenilních jedinců embryonální ulity opouštějí tento bezpečný úkryt. Nakolik se jedná o jev obecný, rozšířený, nebo naopak ojedinělý, vztahující se např. k vývoji počasí, teplotě, vlhkosti, ročnímu období, nechám na zkoumání mladším, nastupující malakologické generaci.

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Summary

During this year‘s holidays, I found at Bernartice a 16.60 mm long and 4.15 mm wide snail specimen with 11.5 whorls. To my surprise it happened to be an individual with dextrally coiled whorls. It is obvious that such unusual abnormalities are widely dispersed in nature. The difficult part is to find such aberrant individuals and place them on record. Among the tens of thousands of individuals I examined over the years of this two-lipped door snail, this happened to be my first find.

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Monacha cartusiana (O. F. Müller, 1774) (tmavoretka bělavá)

Luboš R. Kolouch
M.Horákové 1095, CZ – 500 06 Hradec Králové,
e-mail: lrk@seznam.cz, http://lrk.host.sk

Abstrakt
Tento článek se věnuje problematice šíření v Čechách nepůvodního měkkýše Monacha cartusiana. Během 21 uplynulých let byla tmavoretka nalezena na 6 lokalitách východních Čech a je předpoklad, že by mohla být zjišťována časem i na dalších místech.

Klíčová slova:
Mollusca, Gastropoda, terrestrial, Monacha, cartusiana, Hygromiidae, vlahovkovití, tmavoretka, Czech, rarity, records.

Úvod

Měkkýš z čeledi vlahovkovitých, Hygromiidae, výška ulity 6–10 mm, šířka 8–18 mm, s 5–7 závity. S tímto teplomilným živočichem se můžeme setkat ve Středomoří, v západním Německu, Francii, jižní Anglii, Maďarsku, Rumunsku, Holandsku, Ukrajině, Bulharsku, jihozápadě Slovenska, jihovýchodní Moravě, kdežto starší sporadický nález v Čechách patřil pouze Chlumecku (1970).

Teplomilná tmavoretka na Hradecku a Pardubicku

V roce 1986 se nečekaně měkkýš objevil téměř v centru Hradce Králové, o 8 let později na další hradecké lokalitě (obě 5861a). Mezi obcemi Králíky a Řehoty na Novobydžovsku (5759a) v roce 2004. Uprostřed bývalého objektu ČKD Plotiště (5760d), který je obehnán dvoumetrovou zdí kolem dokola!, 2004. V Chrudimi u bývalé Transporty (6060b), 2005 (což je první lokalita na Pardubicku, respektive Chrudimsku, dosud nepublikováno). Taktéž Kladruby (5858d), nad Cidlinou, nikoliv nad Labem, rovněž nepublikováno, rok 2007. Všechny uvedené lokality LRK jsou zvýrazněny barevným kroužkem, viz přiloženou mapku. Mimo Hradecko a Pardubicko je tmavoretka nalezena ještě Vojenem Ložkem na Berounsku u Tetína (6050) v roce 1999, který zároveň konstatuje, že: „Jsme svědky šíření tohoto jižního druhu do Čech.“ Třebaže Náchodsko prozatím nález tmavoretky nehlásí, co není, může poměrně brzy být.

Tmavoretka bělavá z významné hradecké lokality. Foto LRK
The Cartusian snail from remarkable locality of Hradec Kralove. Photo LRK

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Summary
This article concerns the problematic dispersion of the normally not domiciled mollusc Monacha cartusiana, family Hygromiidae, in Bohemia. For the time being, this species is considered a Czech rarity. The author (LRK) has, during the last 21 years, discovered the species in 6 different localities in eastern Bohemia (see enclosed map with marked locality finds). It can be presumed that in time other localities will be added to those already known.

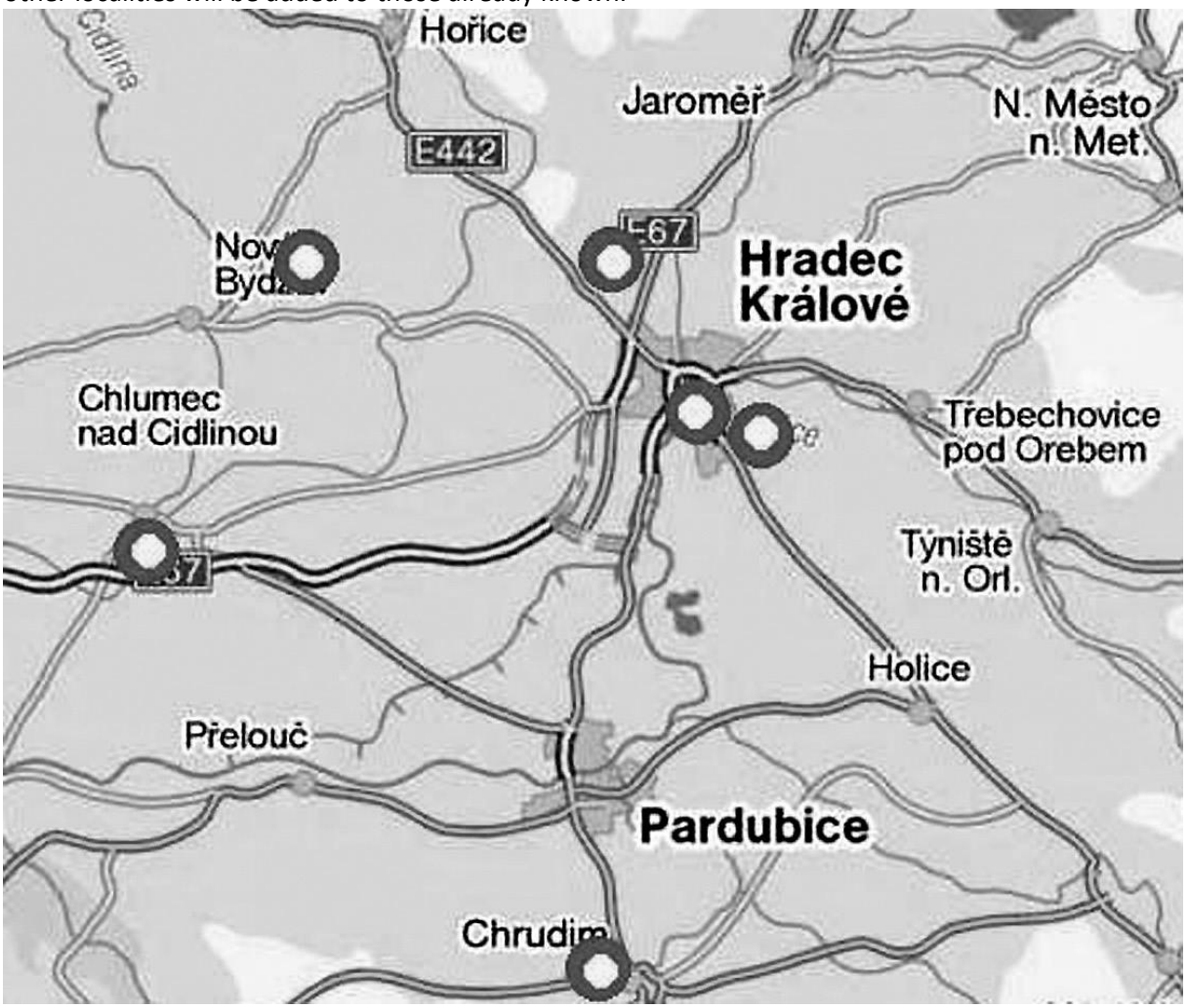

LRK-lokality tmavoretky bělavé (1986 - 2007)
LRK-localities of *Monacha cartusiana* (1986 - 2007)

My special thank to my friend Dr. Walter O. Cernohorsky from New Zealand.

Literatura
Kolouch, L. R.: Hojný výskyt tmavoretky bělavé, Živa, Praha, 3: 126–127, 1996.
Kolouch, L. R.: Měkkýši *(Mollusca)* lokality „Na Plachtě“ v Hradci Králové. Acta musei Reginaehradecensis, Hradec Králové, s. A, 25: 69 - 74, 1997.
Ložek, V.: Jihoevropský plž Monacha cartusiana v Českém krasu. Živa, Praha, 4: 175, 1997.
Kolouch, L. R.: Další lokality tmavoretky bělavé. Živa, Praha, 3: 123, 2005.

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE strana 1 - 39
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Výskyt kruštíku Greuterova *(Epipactis greuteri)* v Pekle u Nového Města nad Metují

Occurence of Epipactis greuteri in lokality Peklo by Nové Město nad Metují

Filip Laštovic 1), Jan Friede 2)
1) Rašínova 273, CZ–549 01 Nové Město nad Metují,
priroda@muzeum-nmnm.cz
2) K.Michla 941, CZ–518 01 Dobruška, jezourjan@seznam.cz

Abstrakt
Dne 13. 7. 2007 byl Epipactis greuteri H.Baumannet Küngele, nalezen a potvrzen na obou březích řeky Metuje v pekelském údolí (quadr.: 5663a) u Nového Města nad Metují. V počtu 15. nalezených jedinců. Tento taxon je řazen do kriticky ohrožených rostlin (C1). Ve východních Čechách byl objeven celkem na třech lokalitách.

Abstract
13. 7. 2007 the Epipactis Greuteri H. Baumannet Küngele was found and confirm on the both sides of the river Metuje in pekelské valley (5663a) near Nové Město nad Metují. Numbering about 15 found subjekts. This taxonomy is registered into critically endangered plants (C1). It has been found only in three areas in the Easten part of the Czech Republic.

Tento vzácný druh z čeledi Orchidaceae byl nalezen na dvou lokalitách (bar. Příloha tab. IV) v tzv. pekelském údolí (quadr.: 5663a), přímo vedle lesní cesty, která je značená turistickou značkou a nachází se na pravé straně Metuje cca 2 km pod osadou Peklo a druhá lokalita se nachází nad osadou Peklo při lesní cestě k chatové osadě Ostrovy na levé straně Metuje.

V časopise Roezliana 36/2006 je zmínka o výskytu kruštíku Greuterova, nad osadou Peklo u levého břehu řeky Metuje. Tento výskyt zde byl poprvé zaznamenán pravděpodobně už v roce 2001 (J. Rydlo). Dne 13.7. 2007 byly obě lokality prozkoumány a rostliny z obou lokalit byly determinovány Janem Friedem na tentýž druh Epipactis greuteri H.Baumannet Küngele, protože si odpovídaly ve všech určovacích znacích.

Na zmiňované první lokalitě jsem v roce 2006 nalezl 17 rostlin a v roce 2007 pouze 7 rostlin z toho byly 3 jedinci sterilní. Na druhé popsané lokalitě bylo spočítáno v roce 2007 8 kvetoucích kusů.

Kruštík Greuterův (bar. příloha tab III) je vytrvalá rostlina, lodyha je přímá, vysoká 20 až 60 cm, světle zelená u báze slabě nafialovělá, v horní části pýřitá. Listy v počtu 4–8 jsou světle až tmavě zelené, kopinaté až vejčitě kopinaté, na okrajích mírně zvlněné. Květní klas je dlouhý, hustě pýřitý s nápadně nícími květy. Doba květu je červenec až srpen. Druh roste v pahorkatinách a horských oblastech ve stinných a vlhkých bukových a smrkových lesích, ve smíšených porostech s jedlí na vápenatých půdách. Protože tento druh kruštíku rád osídluje břehy vodních toků, může být nalezen i na dalších místech v údolí.

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Epipactis greuteri je ohrožený zejména negativními vlivy při nevhodném hospodaření v lesích, např. změnou skladby dřevin v původních porostech, holosečnou apod.

Epipactis greuteri H.Baumannet Küngele patří k jedněm z nejvzácnějších druhů orchidejí v naší přírodě. Dle vyhlášky 395/1992 se zařazuje do kategorie kriticky ohrožený druh. Je také zařazen do Červeného seznamu květeny České republiky (Holub et Procházka, 2000), kde je rovněž řazen mezi kriticky ohrožené taxony (C1).

Pro květenu našeho regionu a PR Peklo má tento nově objevený druh jistě velký význam a obohatí ho. Pro východní Čechy se jedná o třetí lokalitu tohoto kriticky ohroženého druhu.

Literatura

Kubát K. et kol.: Klíč ke květeně České republiky, Academia, Praha, 2002
Holub, J. a Procházka, F.: Red List of vascular plants of the Czech, Preslia, Praha, 2000, 72:187–230.
Příloha č. II Vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. (seznam zvláště chráněných druhů rostlin).
Průša, D.: Orchideje České republiky, Computer Press, a. s., Brno, 2005
Batoušek, P.: Klíč k určování druhů rodu Epipactis rostoucích na území ČR, Roezliana č.35/2005, Brno

ACTA MUSAEI NEOSTADENI BOHEMIAE strana 1 - 39
ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Ševcovské řemeslo na Novoměstsku

Shomaker´s shops in Nové Město nad Metují

Eva Kupková
Městské muzeum, Na Zadomí 1226, CZ–54901 Nové Město nad Metují,
e-mail: muzeum@muzeum-nmnm.cz

Historie Nového Města nad Metují sahá do 16. století a je spojována se jménem Jana Černčického z Kácova a rokem 1501. Ve starších spisech je označováno jako Nové Hradiště nad Metují. Jan Černčický byl dobrotivým pánem a v jeho vlastnictví začalo město vzkvétat a lidé přicházeli do Nového Města, kde počali s provozováním svých živností a řemeslných dílen. Základní kámen města byl položen 10. srpna roku 1501 v místech, kde dnes stojí věž Zázvorka.

Jan Černčický z Kácova převedl na Nové Město městská práva z nedalekého Krčína roku 1503. Novoměstským byla udělena práva s trhy, cly, právo lovů a várečné právo. To bylo také hlavním důvodem přesunu některých řemeslných dílen do Nového Města a podpořilo to i vznik dílen nových. Jedním z rozšířených řemesel bylo i řemeslo ševcovské. Toto tradiční řemeslo provozují lidé v různých obměnách, které s sebou nesla móda a vývoj výroby již od starověku. Dalšími živnostmi, které ve městě začaly vznikat byly především ty, které zajišťovaly obyvatelům jejich každodenní potřeby. Vedle ševců to tedy byli krupaři, pekaři, tkalci, plátnéři, ale můžeme mluvit i o živnostech vzácnějších, jimiž byly cínaři, lžičaři, šmalcéři (slévači), ručníkáři nebo-li puškaři.

Mluvíme-li tedy o ševcovském řemesle, dá se říci, že je to řemeslo zabývající se výrobou obuvi. Ševce můžeme obecně rozdělit do dvou skupin, prvními byli tzv. „novoševci“ neboli „nováci“ a druhým se říkalo „prťáci“. Nováci vyráběli boty nové a prťáci obuv většinou pouze opravovali. Obě skupiny ševců se sdružovaly do dvou samostatných cechů. Po jejich zrušení ve 2. polovině 19. století si většina řemeslníků vytvořila živnostenská společenstva.

Cechy začínají být státem podporovány především od poloviny 17. století, kdy stát rozšiřuje své činnosti a začíná období reforem. Zásahy státu se projevily již v r. 1708 a 1731.V českých zemích byly roku 1739 vydány tzv. Generální cechovní artikule, které znamenaly vyvrcholení státního dohledu nad organizací cechovní výroby. Další vývoj byl chrakterizován dekrety, které opravňovaly tovaryše vykonávat živnosti i bez cechovní příslušnosti (1765) a konečně roku 1776 vyhlášením „svobody obchodu a výroby“.

Ještě v 19. a na začátku 20. století bylo pořízení obuvi velmi drahou věcí a například u dětí bylo téměř pravidlem, že boty jim byly zhotovovány o několik čísel větší. S obuví se tenkrát zacházelo velice šetrně, takže v letních měsících se chodilo většinou bosky a boty se obouvaly například při vstupu do kostela nebo u dětí při příchodu do školy. Na obuv se používala vydělaná kůže z nejrůznějších druhů zvířat - dobytčí, kozí, hadí, sloní, divočina atd. - občas i se srstí. Někdy mívaly zejména dámské střevíce i vsazené díly z pevného textilu. Každý řemeslník, ať již to byl švec nebo třeba tkladlec byl váženým občanem města a jeho zlatých ručiček si každý velmi cenil. Více informací a zajímavostí ze života ševce můžete načerpat v publikaci s názvem Ševcovské řemeslo na Novoměstsku, kterou na konci loňského roku vydalo Městské muzeum Nové Město nad Metují.

Přehled pramenů a literatury

Dvořáček, Bohumil: Pohledy do minulosti, Nové Město nad Metují. Nové Město nad Metují, Městský úřad, Městská knihovna a Městské muzeum Nové Město nad Metují, 1998.

ISSN 1802-7555; ISBN 978-80-254-0251-1; 15. X. 2007 Digitalizovaná forma tištěného časopisu
https://bioklub.webnode.cz/acta/
http://muzeum-nmnm.cz/index.php/cz/publikace/acta-musaei

Katalog Řemeslnicko-živnostenské výstavy spojené s výstavkou prací učňovských v Novém Městě nad Metují. Nákladem „Řemeslnicko-živnostenské výstavy“, tisk: J. Sluka v Opočně, 1923.

Klos, Jan: Paměti města a zámku Nového Města nad Metují. Nákladem vlastním, tisk: Th. Böhm, Nové Město nad Metují.

Juránek, Jan: Český Betlem Nové Město nad Metují, Město Nové Město nad Metují, tisk: V. Neubert a synové, Praha-Smíchov, 1947